

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Психолого-педагогічний факультет
Кафедра початкової освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

« _____ » _____ 2019 р.

Реєстраційний № _____

« _____ » _____ 2019 р.

**ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ ЗАСОБОМ ТЕХНОЛОГІЇ ВUOD**

Кваліфікаційна робота студентки
групи ПНА-м-14
ступеня вищої освіти магістр
спеціальності 013 Початкова освіта
Куцуруби Вікторії Володимирівни

Керівник канд. пед. наук, доцент,
зав. кафедри початкової освіти
Павлик Олена Анатоліївна

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS __ Кількість балів __

Голова ЕК _____

Члени ЕК _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ	
МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБОМ	
ТЕХНОЛОГІЇ ВУОД	
1.1. Сутність поняття «медіакомпетентність».....	8
1.2. Психолого-педагогічні аспекти формування медіакомпетентності молодших школярів.....	21
1.3. Модель формування медіакомпетентності засобами технології ВУОД на уроках словесності.....	36
Висновки до розділу 1.....	40
РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ	
МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ ДРУГОКЛАСНИКІВ ЗАСОБОМ ТЕХНОЛОГІЇ	
ВУОД	
2.1. Стан досліджуваної проблеми у практиці сучасних шкіл.....	42
2.2. Дослідно-експериментальна робота з формування медіакомпетентності учнів 2 класу у процесі навчання української мови.....	50
2.3. Динаміка розвитку медіакомпетентності другокласників.....	72
Висновки до розділу 2.....	75
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	81
ДОДАТКИ.....	91

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному педагогічному дискурсі актуальним питанням є реформування системи освіти відповідно до умов життя суспільства. Результатами цього процесу є впровадження концепції «Нова українська школа» (НУШ), яка передбачає виведення освітньої системи на загальноєвропейський, конкурентоспроможний та економічно незалежний рівень. Цей документ передбачає впровадження змін, які описані у раніше прийнятому «Законі про освіту», затвердженому рішенням Колегії МОН України від 4 серпня 2016 року. Останній зумовив розробку нового Державного стандарту початкової загальної освіти, який передбачає виокремлення нових освітніх галузей та зміну цілей у кожній з них.

Таким чином, нормативні документи окреслюють перехід від освіти учнів з метою засвоєння знань, умінь та навичок до навчання вмінням застосовувати відповідні знання у житті. Тож у практиці сучасних шкіл здійснюється активне впровадження компетентнісного підходу. Відповідно до цього було проаналізовано основні сфери життя учнів і сформульовано 10 ключових компетентностей НУШ (див. додаток А).

Інтенсивний розвиток засобів масової інформації зумовлює зміни у житті суспільства. Тож освіта не стала винятком. Медіа все частіше проникають у повсякденне життя сучасних учнів. Тому перед освітою постає нове завдання – навчити учнів орієнтуватись у світі медіа, опрацьовувати різноманітні медіапродукти й застосовувати ці знання на практиці. Це все забезпечує формування медіакомпетентності учнів.

У сучасних освітніх документах вживаються поняття «Інформаційно-цифрова компетентність», яка передбачає «впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, у публічному просторі та приватному спілкуванні» [33] та «медіаграмотність», яке використовується у типових освітніх програмах [71], Державному стандарті [21] та Концепції

Нової української школи [33]. Дані поняття охоплюють вузьке коло операцій з медіа, проте сучасний світ вимагає більшого, тому в контексті компетентнісного підходу вважаємо доцільним використання поняття «медіакомпетентність», яке вказує не лише на засвоєння знань, формування умінь та навичок у медіапросторі, а й власного досвіду створення медіапродуктів.

Поняття «медіакомпетентність» вперше використано у «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні» 2010 року [32], проте не набуло належного поширення.

Сьогодні у Типових освітніх програмах з української мови змістовою лінією «Досліджуємо медіа» визначено основні медіапродукти, з якими працюють учні початкової школи. Тож можемо зробити висновок, що робота над формуванням медіакомпетентності передбачається, але наразі відбувається несистемно. Це зумовлено недостатньою розробкою теоретичних та методологічних аспектів формування медіакомпетентності.

Дослідженням даної проблеми займалися, насамперед, зарубіжні науковці та медіапедагоги, такі як: Д. Букінгем, К. Безеглет, К. Тайнер та Дж. Поттер. Основи медіадидактики вивчали Л. Зазнобіна, Г. Онкович та О. Федоров. В. Луговий, Г. Фрейман, І. Тараненко, А. Овчарук та ін. працювали над розробкою даної проблеми в розрізі середньої та старшої школи.

Разом з тим недостатньо дослідженими залишаються умови, етапи, фактори формування медіакомпетентності, а також методологічні засади її розвитку. Так, основними державними документами не передбачено засоби формування медіакомпетентності. Проте це питання досліджували іноземні науковці (К. Леан, А. Едьюкейшн, Т. Кларк, Ю. Кардоза, Д. Джонсон, Г. Феллон та ін.). Одним із таких засобів можна назвати сучасну технологію BYOD (Bring your own device), яка надає широкий спектр можливостей роботи з медіапродуктами різноманітними способами. Вона досить давно є популярною у практиці європейських та американських шкіл, які

характеризуються високим рівнем розвитку освітньої сфери. Цей досвід може слугувати основою для впровадження даної технології в Україні.

Тож метою нашого дослідження є теоретичне обґрунтування і розробка системи роботи з формування медіакомпетентності молодшого школяра на уроках словесності засобами технології BYOD.

Реалізація мети передбачає виконання ряду завдань:

- 1) на основі аналізу науково-педагогічної та психологічної літератури визначити сутність поняття «медіакомпетентність»;
- 2) з'ясувати психолого-педагогічні умови формування медіакомпетентності;
- 3) дослідити та окреслити основні особливості технології BYOD як засобу формування медіакомпетентності другокласників;
- 4) проаналізувати чинні державні документи, підручники та педагогічний досвід з формування медіакомпетентності молодших школярів;
- 5) розробити та експериментально перевірити ефективність системи роботи з формування медіакомпетентності засобами технології BYOD.

Об'єкт дослідження – процес формування медіакомпетентності другокласників на уроках словесності.

Предмет дослідження – система роботи з формування медіакомпетентності учнів 2 класу засобами технології BYOD.

Гіпотеза дослідження – формування медіакомпетентності буде ефективним за таких умов:

- 1) урахування вікових та індивідуальних особливостей другокласників при доборі медіапродуктів;
- 2) поетапності роботи над формуванням медіакомпетентності;
- 3) впровадження спеціальних вправ та завдань для формування медіакомпетентності на уроках української мови;
- 4) систематичного застосування засобів технології BYOD.

Задля досягнення основної мети дослідження було використано такі

методи:

- *теоретичні* (вивчення нормативних документів, аналіз наукових джерел, узагальнення психолого-педагогічної і методичної літератури, моделювання, систематизація теоретичного та практичного матеріалу);
- *педагогічний експеримент* (констатувальний, формувальний, контрольний);
- *емпіричні* (вивчення шкільної документації, анкетування, спостереження, бесіди);
- метод математичної статистики.

Експериментальна база дослідження: Криворізька гімназія № 91 Дніпропетровської області.

Практична значущість дослідження. Узагальнені матеріали магістерської роботи можуть бути використаними вчителями початкової школи у процесі формування медіакомпетентності молодших школярів засобами технології BYOD, а також студентами педагогічних ЗВО для підготовки до занять з методики навчання української мови, для розробки методичних посібників.

Апробація дослідження відбувалась у формі участі

- 1) у IX Міжнародній науковій конференції «Science and society», у публікації:

Kutsuruba V. (Ed.) (2019) BYOD technology in Primary school // Science and society. Proceedings of the 9th International conference. Accent Graphics Communications & Publishing. Hamilton. Canada. 2019. – P.412 – 419,

- 2) у підсумковій конференції Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт на базі Вінницького Державного педагогічного університету та в публікації:

Куцуруба В. Формування медіакомпетентності другокласників у контексті освітніх інновацій/ В. Куцуруба, Є. Старостіна, // Сучасна початкова освіта в поглядах молодих науковців: матеріали II туру Всеукр. конк. студ. наук. робіт зі спеціальності «Початкова освіта» (Вінниця, 23 квітня 2019р.) /

[ред. кол.: О.А. Голюк, Г.Г. Кіт, Н.С. Казьмірчук, Н.О. Комарівська, Т. М. Кривошея, Н.Ю. Родюк, І.А. Стахова ; за заг. ред. О.А.Голюк] ; Міністерство освіти і науки України, ВДПУ ім.М.Коцюбинського. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – Вип.8. – С.114 – 123;

3) у підсумковій науковій конференції студентів КДПУ, що відбулася 17 травня 2019 року (доповідь з мультимедійною презентацією).

4) узагальнені результати дослідження представлено в методичному посібнику:

Павлик О.А. Формування медіакомпетентності молодших школярів засобом технології BYOD: [методичний посібник] / Павлик О.А., Куцуруба В.В. – Кривий Ріг: КДПУ, 2019. – 104 с.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаної літератури, що нараховує 94 джерела, та 9 додатків, розміщених на 32 сторінках. Загальний обсяг роботи складає 123 сторінки, обсяг основного тексту - 80 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБОМ ТЕХНОЛОГІЇ ВUOD

1.1. Сутність поняття «медіакомпетентність»

Аналіз наукових джерел показав, що на сьогодні не існує чіткого визначення медіакомпетентності. Вчені по-різному тлумачать дане поняття. Однак очевидно, що медіакомпетентність є комплексною характеристикою певних явищ, а сам термін складається з двох слів. Тож варто ознайомитись зі значенням кожної частини поняття «медіа» та «компетентність».

Розпочнемо з медіа. Визначити значення феномену намагалися ще у Стародавньому Єгипті, проте слово «медіа» ще не вживалось [66, с. 3]. Одними з перших почали вживати та досліджувати термін «медіа» співробітники Торонтського університету Гарольд Інніс [86, с. 231] та Герберт Маршалл Маклюен [38, с. 23]. Науковці розуміли медіа як засоби масової інформації, що включають телебачення, радіо, пресу, кіно, аудіозаписи та Інтернет. Сьогодні ж виділяють поняття «медіапростір», яке включає всі способи передачі інформації з навколишнього світу [66, с. 4]. Таким чином, дане поняття поширювалось, розвивалось та доповнювалось. Тому зараз до медіапростору включають все, що оточує людину: одяг, дорожні знаки, реклама тощо.

Кожен погодиться, що медіа має великий вплив на людський світогляд та світосприйняття. Тому можна визначити деякі позитивні та негативні характеристики медіа та медіаінформації.

Позитивним є те, що ми можемо дізнатися інформацію про те, що відбувається на іншому кінці світу в лічені хвилини. Медіа – це, безперечно, один зі зв'язків між владою та суспільством. Це фактично провідник у різні сфери життя суспільства. У рамках нашої теми медіа – це найбільший ресурс

для освіти. Учні можуть здобувати знання та формувати навички, використовуючи медіаресурси.

Негативною стороною медіа є, перш за все, невідфільтрованість інформації. Діти часто стикаються з небажаною, а іноді навіть шкідливою різноманітною медіаінформацією, яка впливає на їх думки і ставлення до світу.

Саме тому виникає необхідність формування компетентності учнів у даній сфері. Проте для цього спочатку слід розібратись, що ж таке «компетентність» і які її особливості.

Дане поняття увійшло в обіг не так давно і на сьогодні не є достатньо дослідженим. Так компетентнісна освіта з'явилась лише у другій половині минулого століття у США, Німеччині та Великобританії. У нашій країні поняття «компетентність» почало вживатись порівняно недавно наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття [31, с. 43].

За словником іншомовних слів, компетентність означає поінформованість, обізнаність у певній сфері знань [64, с. 282]. Відповідно до тлумачного словника української мови компетентна людина – це така, що має достатні знання в якій-небудь галузі; яка з чим-небудь добре обізнана; тямуща; яка ґрунтується на знанні; кваліфікована; 2) яка має певні повноваження; повноправна, повновладна [15, с. 250].

У Державному стандарті загальної початкової освіти компетентність розуміють як інтегровану здатність, що включає сукупність знань, умінь, навичок, досвіду та емоційно-ціннісних ставлень [21].

Різні складові компетентності відображено і в глосарії освітнього європейського проекту «Тьюнінг»: компетентності є «динамічним поєднанням когнітивних та метакогнітивних умінь та навичок, знань і розуміння, міжособистісних, розумових та практичних умінь і навичок, а також етичних цінностей»[18].

Французький вчений Ж. Делор, голова Міжнародної комісії з освіти ХХІ століття у своїй доповіді для ЮНЕСКО окреслив чотири стовпи-принципи, на яких має базуватись компетентнісна освіта. Серед них:

- навчитися пізнавати;
- навчитися жити разом;
- вчитися жити;
- навчитися жити з іншими [20, с. 14].

Через швидкі зміни в інформаційному суспільстві, у першу чергу, було визначено принцип «навчитися пізнавати», тобто здобувати знання відповідно до прогресу людства. Навчитися жити разом і навчитися жити з іншими Ж. Делор розглядає як інтегрований принцип, що передбачає входження людини, а насамперед дитини, у суспільство. І останній принцип «вчитися жити» передбачає оволодіння такими знаннями та навичками, які допоможуть у житті.

Проте інші науковці розуміють компетентність не що інше, як особистісну якість, яка проявляється у життєдіяльності людини та її взаємодії з іншими. Прибічником такої думки є І. Зимня, яка в рамках даного розуміння компетентності виокремила її основні аспекти:

- 1) мотиваційний аспект – готовність до прояву компетентності;
- 2) когнітивний аспект – володіння знаннями змісту компетентності;
- 3) поведінковий аспект – досвід прояву компетентності в різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях;
- 4) ціннісно-смісловий аспект – ставлення до змісту компетентності й об'єкта її застосування;
- 5) емоційно-вольову регуляцію процесу і результату прояву компетентності [25, с. 13].

На думку Г. Селевка, поняття «компетентність» є набагато ширшим, ніж окремі знання, уміння чи навички. Вчений розглядає дане поняття як «інтегральну якість особистості, яка проявляється в її загальній здатності та готовності до діяльності, що ґрунтується на знаннях і досвіді, які набуті у процесі навчання і соціалізації та орієнтовані на самостійну і успішну участь у діяльності» [59, с. 139].

А от Ф. Шаріпов у своїй статті зазначав, що «компетентність – це сукупність властивостей (характеристик) особистості, що дозволяють їй якісно виконувати певну діяльність, спрямовану на вирішення проблем (завдань) у будь-якій галузі» [78, с. 7].

Щодо вітчизняних дослідників та науковців, то український педагог Н. Мойсеюк розуміє компетентність як «якість особистості, яка необхідна для якісної продуктивної діяльності в певній сфері» [43, с. 639]. Дослідниця звертає увагу на те, що компетентність – це не загальні знання та навички, а конкретна можливість використовувати їх у реальному житті, незалежно від віку чи фаху, у будь-якій сфері життя. Натомість О. Дубасенюк, Н. Сидорчук розуміють компетентність як складну інтегральну характеристику особистості, що полягає у «здатності вирішувати проблеми і типові завдання, які виникають у реальних життєвих ситуаціях, у різних сферах діяльності на основі використання знань, навчального й життєвого досвіду відповідно до засвоєної системи цінностей» [22, с. 40; 62, с. 80].

Експерти програми «DeSeCo» (Definition and Selection of Competencies – Визначення та відбір компетентностей: теоретичні й концептуальні засади), розуміють компетентність як здатність задовольняти індивідуальні та соціальні потреби. [90, с. 8].

За Дж. Равеном, «компетентність – це специфічна здатність, необхідна для ефективного виконання конкретної дії в конкретній предметній галузі, що містить вузькоспеціальні знання, особливі предметні навички, способи мислення, а також розуміння відповідальності за свої дії» [55, с. 6]. Базовою категорією для розуміння компетентності С. Бондар визначає вміння особистості діяти, використовуючи набуті знання [7, с. 9]. Проте зазначені автори акцентують увагу на тому, що людина має бути зацікавлена у цій діяльності, тобто вирішальну роль відіграють особистісні ціннісні ставлення.

У рамках освіти Н. Бібік та О. Пометун, які розуміють компетентність як освітні результати, що досягаються засобами навчання та соціальної взаємодії, визначають поняття «компетентність» як «спеціально структуровані

(організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання» або «результативно-діяльнісну характеристику освіти» [4, с. 46; 53, с. 17].

Проаналізувавши думки попередніх авторів, нами було визначено своє розуміння компетентності як наукової категорії. При цьому було враховано сучасні погляди на розуміння даного поняття, оскільки Нова українська школа передбачає компетентнісний підхід як основу освітньої системи.

Таким чином, компетентність – це інтегрована здатність, що характеризує готовність особистості використовувати сукупність знань, умінь, навичок, досвіду діяльності, а також емоційно-ціннісних ставлень у власному житті.

Дане визначення буде основою для розуміння поняття «медіакомпетентність», що з'явилося порівняно недавно, на початку XXI століття. Раніше у вжиток увійшла категорія «медіаосвіта», яка відповідно до «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні» пріоритетними напрямками розвитку на початку XXI століття передбачала розробку шкільної системи, що базувалась на використанні технологій, методів та прийомів з формування медіаграмотності молодших школярів [32].

Поняття «медіаграмотність» стало розглядатись спочатку в роботах педагогів та науковців сфери медіаосвіти і розумілось як «здатність аналізувати, обробляти медіапродукти та орієнтуватись у сфері медіа» [32, с. 5-6]. Поступово з розвитком суспільства, зі зростанням медіапростору це поняття стало менш актуальним, адже виникла потреба у доповненні переліку процесів роботи з медіа та медіаінформацією. Тому вважаємо доцільним введення поняття «медіакомпетентність».

Існують різні погляди на визначення даного поняття. Перші думки стосовно «медіакомпетентності» висловили зарубіжні науковці. Наприклад, у визначенні, яке подає Т. Кларк, медіакомпетентність визначається як «здатність знаходити, оцінювати та ефективно використовувати інформацію в особистій та професійній діяльності» [82]. Важливу роль медіапедагог надає

саме оцінці медіаінформації, оскільки майже відсутній контроль безпеки інформаційного простору. На цьому наголошував і Р. Кьюбі, який тлумачить дане поняття таким чином: медіакомпетентність або медіаграмотність (*media competence/media literacy*) – це «спроможність застосовувати, досліджувати, давати оцінку й транслювати повідомлення (*messages*) в різноманітних видах» [88, с. 246].

Вітчизняні науковці також зробили внесок у розуміння сутності поняття «медіакомпетентність». Наприклад, науковець А. Сулім зазначає, що «медіакомпетентність – це результат впровадження медіаосвіти, який у свою чергу створює умови для активного використання людиною можливостей інформаційно-освітнього поля – ТБ, радіо, кінематографу, преси, Інтернету, формує культуру спілкування, розвиває творчі та комунікативні здібності, критичне мислення, вміння сприймати, інтерпретувати, аналізувати й оцінювати медіатексти, навчає різних форм самовираження за допомогою освітніх технологій, у т. ч. – медіатехнологій» [68]. Натомість С. Шумаєва розуміє медіакомпетентність як «компетентність у сприйнятті, створенні та передачі інформації, що відбувається завдяки технічним та семіотичним системам з урахуванням їх обмеженості і базується на критичному мисленні та здатності вести медіатизований діалог» [79, с. 81]. Таким чином, дослідниця робить акцент на здатності інтерпретації та оцінки медіаінформації, що отримує людина.

А. Литвин, В. Робак у свою чергу визначають медіакомпетентність особистості як «готовність використовувати систему знань, умінь та навичок, які сприяють добору, використанню, критичному аналізу, оцінці, створенню й передачі медіаповідомлень у різних видах, формах і жанрах, аналіз процесів функціонування медіа в соціумі» [37, с.34].

О. Федоров погоджується з попередніми дослідниками і визначає медіакомпетентність особистості як «сукупність умінь (мотиваційних, контактних, інформаційних, перцептивних, інтерпретаційних, оціночних, практико-орієнтованих, діяльнісних, креативних) вибирати, використовувати,

критично аналізувати, оцінювати, передавати і створювати медіатексти в різних видах, формах і жанрах, аналізувати процеси функціонування медіа в соціумі» [75, с. 132].

Як бачимо, визначення медіакомпетентності А. Литвина, В. Робака та О. Федорова на перший погляд здаються однаковими. Проте важливо підкреслити, що вчені по-різному розглядають дане поняття. Наприклад, А. Литвин та В. Робака визначають медіакомпетентність як готовність використовувати систему знань, умінь та навичок, а от О. Федоров – як сукупність різноманітних умінь, кожне з яких відповідає за певний процес роботи з медіа. Як зазначає Р. Павелків, «уміння – це готовність використовувати набуті знання і навички у нових ситуаціях» [51, с. 364]. Але якщо ми говоримо про молодший шкільний вік, то знання та навички потрібно сформувати, аби утворити відповідну сукупність умінь. Тож, на нашу думку, більш доцільним у контексті нашого дослідження буде визначення А. Литвина та В. Робака.

У журналі «Сучасний погляд» медіакомпетентність особистості визначають як «сукупність знань, умінь, здібностей, що сприяють відбору, використанню, критичному аналізу, оцінці, створенню й передачі медіатекстів у різних видах»[41].

Hague & Williamson припускають, що медіакомпетентність – це поєднання:

- знань медіаінструментів: обізнаність та компетенція апаратного / програмного забезпечення;
- критичні навички: оцінка та контекстуалізація;
- соціальна обізнаність: розуміння своєї ідентичності, співпраця та спілкування з іншими [85].

На основі аналізу думок багатьох вчених, медіапедагогів та дослідників нами було виділено своє розуміння даного поняття: медіакомпетентність особистості – це здатність, що полягає у взаємодії сукупності знань, умінь та навичок, які сприяють добору, відбору, використанню, здійсненню

критичного аналізу, інтерпретації, оцінки, створення й передачі медіатекстів у різноманітний спосіб.

Поняття «медіакомпетентність» має свої властивості, структуру, функції тощо.

Дане поняття є багатоаспектним і включає різні процеси роботи з медіаінформацією та медіатекстами (див. рис. 1.1.)

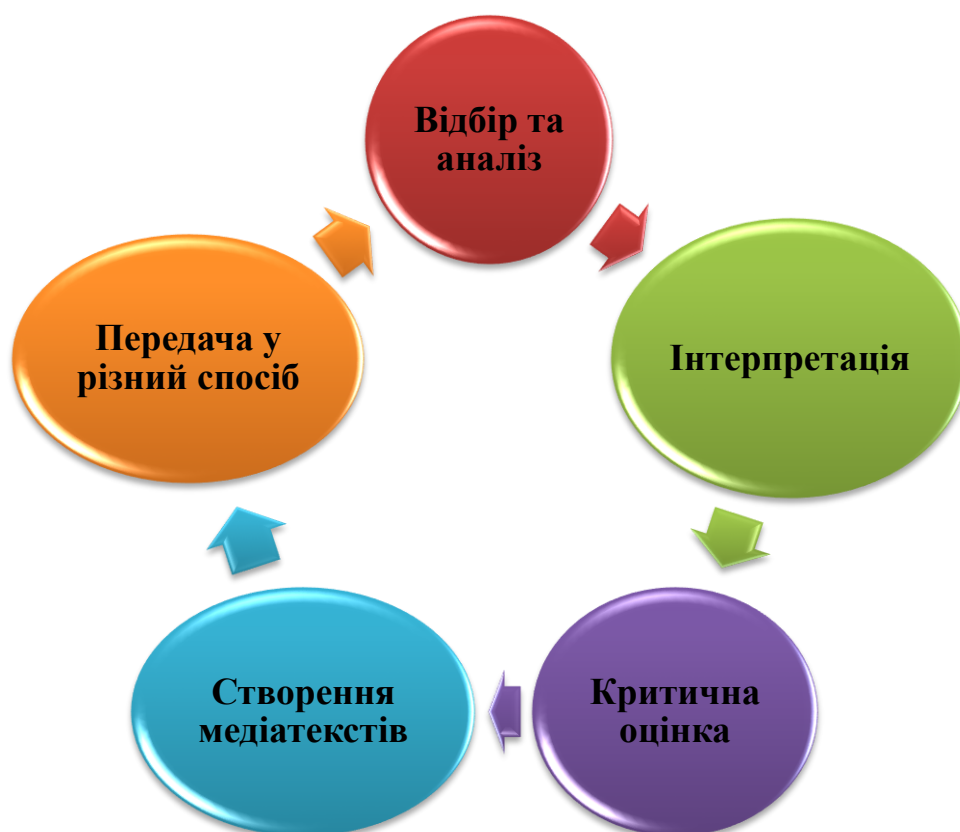

Рис. 1.1. Процеси роботи з медіаінформацією

Як нами було зазначено, медіакомпетентність – це сукупність ЗУН, що сприяють здійсненню різних процесів. Рисунок 1.1. свідчить про те, що поняття медіакомпетентності комплексне і передбачає 5 основних процесів роботи з медіатекстами та медіаінформацією: відбір та аналіз, інтерпретація, критична оцінка, створення та передача у різний спосіб. Всі ці види роботи взаємопов’язані і складають цілісну систему, реалізація якої залежить від сукупності знань, умінь та навичок. Така багатоаспектність поняття «медіакомпетентність» визначає її властивості.

На основі опрацювання наукових праць С. Трішиної [72] та О. Хуторського [77, с. 271-272] можемо виділити такі властивості медіакомпетентності (див. табл. 1.1.).

Таблиця 1.1.

Властивості медіакомпетентності

Властивість	Тлумачення
Дуалізм	наявність об'єктивної реальності та суб'єктивного її сприйняття
Відносність	через зміну джерел медіаінформації наявні знання швидко стають застарілими
Структурованість	робота з медіатекстами має свою структуру
Селективність	вся медіаінформація сприймається як потрібна та як безпечна
Поліфункціональність	необхідність для всіх сфер освіти та життя загалом

Аналіз наукових джерел свідчить про розбіжність поглядів науковців на структуру медіакомпетентності. Так С. Ауфенангер і деякі інші німецькі дослідники виділяють такі компоненти медіакомпетентності:

- пізнавальний компонент передбачає знання, розуміння, аналіз медіа та запропонованої в них інформації;
- моральний компонент забезпечує розгляд медіа в етичному аспекті, тобто медіазміст та виробництво медіа має здійснюватись з урахуванням передбачуваних впливів на особистість;
- соціальний компонент окреслює вплив медіа на різні соціальні групи суспільства;
- ефективний компонент визначає комунікативну функцію медіа;
- діяльнісний компонент передбачає вміння використовувати медіа у власних цілях [80, с. 113].

Натомість О. Федоров виділив такі компоненти медіакомпетентності:

- мотиваційний, що включає причини взаємодії з медіатекстами;
- контактний, який передбачає досвід взаємодії з медіатекстами;
- інформаційний – розуміння сутності медіа, обізнаність у різних видах медіатекстів;

- інтерпретаційний, що означає уміння аналізувати функціонування медіа в суспільстві та жанрово-видову різноманітність медіатекстів, базуючись на певному рівні розвитку медіасприйняття й критичного мислення;
- практико-операційний, що полягає у здійсненні попередньо зазначених процесів роботи з медіаінформацією;
- креативний, що передбачає інноваційність у створенні власних медіапродуктів [74, с. 98].

Аналіз даних класифікацій компонентів медіакомпетентності показує, що різні науковці визначають їх по-різному. Наприклад, О. Федоров не виділяє моральний та соціальний компоненти, які передбачають етичний зміст медіа. Натомість С. Ауфенангер поєднує інтерпретацію та аналіз медіатекстів у пізнавальному компоненті, не розділяючи їх. Обидва науковці передбачають, що медіа має виконувати комунікативну функцію, проте дослідники по-різному її називають. Наприклад, О. Федоров називає цей компонент «контактним», а С. Ауфенангер «ефективним», що також різнить дані класифікації.

Таким чином, бачимо, що науковці по-різному визначають структуру медіакомпетентності. Деякі складові схожі, інші – зовсім різні. У зв'язку з цим нами було узагальнено та уточнено думки дослідників і виділено такі компоненти медіакомпетентності:

- ✓ **інформаційно-пізнавальний** компонент містить уявлення та знання термінології, теорії та історії медіакультури;
- ✓ **критичний** компонент включає навички текстового аналізу та інтерпретації, аналітичного мислення, читання, письма чи дискусій, самоконтроль та самокорекцію як споживача медіа, також критичне використання мережі Інтернет;
- ✓ **мотиваційний** компонент враховує виникнення стійкої мотивації особистості до ефективного пізнання медіапростору;

- ✓ **морально-соціальний** компонент забезпечує розгляд медіа в етичному аспекті, тобто медіазміст та виробництво медіа має здійснюватись з урахуванням передбачуваних впливів на різні соціальні групи суспільства;
- ✓ **контактний** компонент окреслює, що медіа має виконувати функцію комунікації;
- ✓ **діяльнісний** компонент передбачає вміння самостійно обирати та використовувати медіа у власних цілях, створювати медіатексти, вміння саморозвиватися в медійній сфері.

Зважаючи на вікові особливості молодших школярів, вважаємо за доцільне сконцентрувати увагу на трьох основних компонентах (див. рис.1.2.).

Рис. 1.2. Компоненти медіакомпетентності молодших школярів

Виокремлені основні компоненти медіакомпетентності зумовлюють виконання нею відповідних функцій. Обробка наукових джерел показала, що розробкою функцій медіакомпетентності займався лише Є. Груцо. Тож у своїй роботі «Медіаосвіта як фактор розвитку особистості в умовах переходу до інформаційного суспільства» дослідник визначає такі функції:

- комунікативну – сприяє підвищенню комунікації між людьми;

- культурологічну – передбачає усвідомлення ролі медіа;
- адаптивну – впливає на адаптацію особистості до напливу різних медіа, інформації, стресостійкість, адаптація до життя в інформаційному суспільстві, зміну медіаповедінки і медіаспоживання;
- проєктивну – формує вміння захищатися від медіаманіпуляцій, медіазалежностей, впливу медіа на психіку за рахунок критичного оцінювання медіаконтенту;
- аксіологічну – формування нових життєвих та професійних цінностей, установок, мотивації, поглядів;
- розвивальну – здібність розкрити творчий потенціал та самостійність мислення на матеріалі медіа;
- аналітичну – розвиває вміння аналізувати, пояснювати, інтерпретувати медіаконтент, формує вміння критично оцінювати медіаконтент, враховуючи різні погляди, думки і шукати потрібну для оцінки і формування власної позиції інформацію [19]. У контексті мовно-літературної освіти нами було уточнено окреслені функції і виокремлено такі: комунікативна, адаптивна, мотиваційна, розвивальна, аналітична, культурологічна (див. табл. 1.1.).

Таблиця 1.2.

Функції медіакомпетентності в мовно-літературній освіті

Назва функції	Функція
Комунікативна	сприяє підвищенню комунікації між учасниками освітнього процесу
Адаптивна	впливає на адаптацію особистості до напливу різних медіа та до життя в інформаційному суспільстві
Мотиваційна	формування нових життєвих та професійних цінностей, установок, мотивації, поглядів
Розвивальна	здатність розкрити творчий потенціал та самостійність мислення на основі мовно-літературної галузі знань в межах змістової лінії «Досліджуємо медіа»

Продовж. табл. 1.2.

Аналітична	розвиває вміння аналізувати, пояснювати, інтерпретувати медіаконтент, формує вміння критично оцінювати медіа, враховуючи різні погляди, думки і шукати потрібну для оцінки і формування власної позиції інформацію
------------	--

Культурологічна	допомагає в засвоєнні понятійного апарату в сфері медіа, сприяє знайомству з всесвітньою культурною спадщиною, включаючи здобутки людства у галузі літератури.
-----------------	--

Реалізація всіх названих функцій буде сприяти ефективному формуванню медіакомпетентності під час рідномовної освіти.

Отже, можемо зробити висновок, що на сьогодні немає одностайної думки щодо визначення поняття «медіакомпетентність». Ми ж визначаємо її як здатність, що полягає у взаємодії сукупності знань, умінь та навичок, які сприяють добору, відбору, використанню, здійсненню критичного аналізу, інтерпретації, оцінки, створенню й передачі медіатекстів у різноманітний спосіб. Дане поняття є багатоаспектним і включає різні процеси роботи з медіаінформацією. Така комплексність медіакомпетентності визначає її властивості, структуру та функції. Основними властивостями нами визначено: дуалізм, структурованість, селективність, відносність, поліфункціональність. Структурованість медіакомпетентності зумовлює виділення шести компонентів даного поняття (інформаційно-пізнавальний, мотиваційний, морально-соціальний, контактний, діяльнісний, критичний), але у контексті початкової освіти та віку молодшого школяра нами було виокремлено три основних: мотиваційний, інформаційно-пізнавальний та діяльнісний. Виділені компоненти зумовлюють виконання ряду функцій медіакомпетентності. На сьогодні вони не є достатньо дослідженими, проте нами було окреслено власну класифікацію. Таким чином, до функцій медіакомпетентності належать комунікативна, адаптивна, мотиваційна, розвивальна, аналітична та культурологічна. Розглянуті особливості медіакомпетентності зумовлюють основні аспекти її формування.

1.2. Психолого-педагогічні аспекти формування медіакомпетентності молодших школярів

Формування медіакомпетентності – це складний процес, який, безперечно, має свої особливості і залежить від багатьох факторів та умов.

Відповідно до поглядів Дж. Поттера формування медіакомпетентності базується на трьох компонентах:

- досвід взаємодії з медіапростором;
- практичне використання наявних знань та умінь щодо роботи з медіаінформацією;
- прагнення до самоосвіти [89, с. 324].

На нашу думку, виділені Дж. Поттером компоненти не вичерпують всіх особливостей формування медіакомпетентності, тому нами було виділено психолого-педагогічні та методичні аспекти даного процесу.

Вважаємо, що формування медіакомпетентності буде ефективним за умови врахування таких аспектів:

- відповідність віковим та індивідуальним особливостям;
- поетапності роботи над формуванням медіакомпетентності;
- впровадження спеціальних вправ та завдань щодо формування медіакомпетентності на уроках української мови;
- систематичне застосування засобів технології BYOD.

Зупинимось детальніше на кожній з них.

Відповідність віковим та індивідуальним особливостям визначається психологічними характеристиками молодшого шкільного віку. Розпочнемо з того, що до молодшого шкільного віку відносять дітей 6(7)-10(11) років, що відповідає терміну навчання в початковій школі. Як зазначав Л.С. Виготський, при переході від однієї вікової стадії до іншої виникають новоутворення, яких не було в попередні періоди, і перебудовується весь хід розвитку [16, с. 376]. Розглянемо новоутворення молодшого шкільного віку.

Цей вік характеризується змінами в психіці дитини, що визначають різноманітні психологічні особливості молодших школярів. Н.М. Токарева, А.В. Шамне говорять про те, що на даному етапі відбувається зміна соціальної позиції, учні приходять до школи, де на них чекають нові життєві умови та

вимоги. Відповідно провідною діяльністю стає навчальна. Але в молодшому шкільному віці ігрова діяльність все ж залишається і суттєво впливає на життєдіяльність учня початкової школи [73, с. 167].

У контексті теми нашого дослідження така особливість зумовлює вибір медіапродуктів для роботи другокласників.

Опрацьований вебінар на тему «Змістова лінія «Досліджуємо медіа» дає можливість зробити висновок, що діти у повсякденному житті сприймають безліч медіапродуктів, які впливають на їх свідомість. Дуже часто така інформація може носити маніпулятивний характер, або давати псевдознання, тому одним із основних завдань формування медіакомпетентності є навчити дітей критично мислити, аналізувати, інтерпретувати інформацію з медіа [14].

Основними дитячими медіапродуктами, що впливають на їх свідомість, лектор І. Іванова, вчитель вищої категорії, співавтор навчальної програми «Я у медіапросторі» для початкових класів, визначила такі:

- мультфільми;
- комікси;
- комп'ютерна гра;
- реклама;
- пісня, кліп;
- світлини тощо [12].

Перший медіапродукт, з яким знайомиться учень задовго до школи – це малюнок. Дитина ще не вміє читати, але малюнки вже розглядає.

Ще одним новоутворенням молодшого школяра, на думку О.В. Скрипченко, є розвиток різних психічних операцій, таких як: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення тощо [63, с. 116]. Ці операції стають основою для формування медіакомпетентності, оскільки саме від них залежать різні процеси роботи над медіаінформацією, що було виділено у пункті 1.1. нашої роботи.

Відповідно робота над малюнком має проходити за визначеними етапами, серед яких, наприклад І.Іванова пропонує такі:

- 1) опис – відтворення інформації;
- 2) порівняння – з минулим малюнком, з предметом у класі, вдома тощо;
- 3) фантазії – пофантазуй;
- 4) вираження емоцій;
- 5) непомічене – ніхто не помітив, що...;
- б) домалюй;
- 7) текст, музика до малюнка;
- 8) загадка, діалог, питання для роздумів;
- 9) постав питання іншому;
- 10) факт – судження [12].

Дослідження мультфільму, за словами І.Іванової, також відбувається за певним алгоритмом. Для цього вчитель пропонує ряд питань:

1. Як називається мультфільм?
2. Про кого він? Хто головні герої?
3. Чого вони хочуть?
4. Як цього досягли?
5. Чи одразу вдалося? Чому?
6. Який характер у нашого героя?
7. Яка музика мультфільму?

Насамкінець відбувається розбір окремої сюжетної ситуації (Стоп-кадр) [12].

Натомість І. Большакова, тренер міжнародного проекту «Читання і письмо для розвитку критичного мислення» ГС «Освіторія», та автори журналу «Сучасний погляд. Початкове навчання та виховання» [14] узагальнили напрямки роботи з медіаінформацією і визначали такі питання для аналізу медіапродукту:

- ✓ хто створив повідомлення?
- ✓ як медіа привертає увагу?
- ✓ як люди можуть по-різному сприйняти медіа?
- ✓ як вплине ця медіаінформація на моє життя, мою точку зору?

✓ навіщо створили це медіа? [41].

На нашу думку, слід адаптувати напрямки аналізу медіаінформації до вікових особливостей молодших школярів і охопити більший спектр питань. Тому у конкурсній роботі «Формування медіакомпетентності другокласників у контексті освітніх інновацій» нами було запропоновано систему напрямків та питань з аналізу медіаінформації [36] (див. табл. 1.3.).

Таблиця 1.3.

Основні напрямки та питання з аналізу медіаінформації

№	Назва напрямку	Питання для аналізу
1	Автори та споживачі	Хто створив медіа? З якою метою його було створено? Кому адресовано це медіа?
2	Вплив – реакція	Чи корисне це повідомлення для тебе та твоїх оточуючих? Чи несе медіа певну шкоду? Як вплине це медіаповідомлення на твоє життя, твою точку зору? Які емоції викликає це медіа? Що ти можеш зробити у відповідь на це медіаповідомлення?
3	Форма та зміст	Про що можна дізнатися з цього меседжа? Про що важливе не було зазначено? Про що змушує думати це медіа? Як виглядає медіаповідомлення? Чим воно привертає увагу?
4	Інтерпретація	Як по-іншому можуть сприйняти це медіа? Як ти зрозумів це медіаповідомлення?
5	Надійність	Чи надійним є джерело інформації? Чи можна довіряти подібній медіаінформації?

Таким чином, робота над медіапродуктами має бути комплексною, а їх аналіз має передбачати відповіді на різнопланові запитання, що дають цілісне уявлення про медіаінформацію та спрямовані на формування навичок критичного сприймання та інтерпретації.

Як зазначає психолог О.П. Сергєєнкова, у даному віці відбувається усвідомлення своїх емоцій та почуттів, молодші школярі вчаться розрізняти та контролювати їх [61, с. 159]. Тому уможлиблюється один із процесів медіакомпетентності, а саме формування емоційно-ціннісних ставлень до медіа, які є основою для критичного ставлення до медіапродукції та медіаінформації. Важливо, щоб учні могли визначати власні вподобання в світі медіа, розуміли, яка медіаінформація викликає відповідні емоції: сумнів, радість, сум, здивування, відразу тощо. На цій основі учень початкової школи

може формувати своє особисте ставлення до того чи іншого медіапродукту, що впливає не лише на ефективність діяльності у світі медіа, а й на загальний розвиток дитини, її особистісне становлення, формування індивідуальних рис, ставлень, уподобань.

На думку українського психолога І. Беха, ще однією характеристикою молодшого шкільного віку є перехід до довільної поведінки [3, с. 678]. Відтак дана психологічна особливість дає змогу ретельніше працювати над теоретичними основами медіа, тобто ознайомлення з основними поняттями даної галузі, а також вивчення особливостей жанрової різноманітності медіапродуктів, що передбачає інформаційно-пізнавальний компонент медіакомпетентності. Довільність поведінки допоможе й у формуванні навичок створення власних медіапродуктів за допомогою вчителя та самостійно.

Отже, можемо зробити висновок, що адаптація засобів та системи роботи з формування медіакомпетентності до вікових особливостей молодших школярів є основоположною ланкою даного процесу. Адже від основних психічних процесів та відбору медіапродукції залежить вектор роботи з формування медіакомпетентності.

Ще одним аспектом є **поетапність роботи над формуванням медіакомпетентності**. На сьогодні дуже мало науковців займались вивченням питання етапів формування медіакомпетентності. Одними з таких були Ю.В. Фролов та Д.О. Махотін, які визначили два етапи формування медіакомпетентності:

- теоретичний, що передбачає ознайомлення з основними поняттями в сфері медіа;
- практичний, що передбачає оволодіння процесами аналізу, обробки, використання медіаінформації [76, с. 36].

Ми не можемо погодитись з Ю.В. Фроловим та Д.О. Махотіним, оскільки такі етапи не вичерпують всієї системи процесів роботи з медіапродуктами та медіаінформацією, тобто не розкривають повністю

медіакомпетентність. До того ж науковці досліджували формування медіакомпетентності у студентів закладів вищої освіти. А що стосується початкової школи, то, на жаль, таких розробок немає.

Формування медіакомпетентності молодших школярів є комплексним, кропітким та поступовим процесом, тому включає ряд взаємопов'язаних стадій. Відповідно до мети, змісту та компонентів медіакомпетентності нами було визначено основні етапи її формування (див. табл.1.4.).

Таблиця 1.4.

Етапи формування медіакомпетентності молодших школярів

№ п/п	Етапи	Характеристика
I	Мотиваційний	Формування стійких мотивів до роботи з медіапродуктами на основі демонстрації таких, що входять до кола інтересів молодших школярів.
II	Теоретичний	Засвоєння теоретичних знань про поняття у галузі медіа, розвиток пізнавальних процесів, ознайомлення з жанровими особливостями медіапродуктів, формування емоційно-ціннісних ставлень до них.
III	Практичний	Формування вмінь у сфері медіа, накопичення досвіду використання медіа в різних сферах діяльності, а також подальший розвиток навичок створення медіапродуктів різних жанрів.
IV	Творчий	Набуття особистого досвіду створення власних медіапродуктів на основі творчих практичних умінь та навичок.

Як було зазначено вище, основними компонентами медіакомпетентності молодшого школяра є мотиваційний, інформаційно-пізнавальний, діяльнісний.

Кожен із визначених етапів формування медіакомпетентності молодших школярів передбачає становлення відповідного компонента медіакомпетентності. Таким чином, мотиваційний етап відповідає за формування мотиваційного компонента медіакомпетентності, теоретичний передбачає роботу над формуванням інформаційно-пізнавального компонента, а от формування діяльнісного компонента забезпечують одразу два етапи: практичний та творчий.

Отже, така поетапність роботи буде сприяти повноцінному формуванню всіх компонентів медіакомпетентності.

Наступний аспект – **впровадження спеціальних вправ та завдань для формування медіакомпетентності на уроках української мови.**

Аналіз наукових джерел показав, що розробкою вправ та завдань з формування медіакомпетентності ніхто з науковців не займався. Тому нами було розглянуто класифікації вправ з української мови та розроблено власні для формування медіакомпетентності на уроках української мови.

Розпочнемо з аналізу основних наявних класифікацій вправ з української мови. Даним питанням займались вітчизняні дидакти та лінгводидакти. Наприклад, М. Вашуленко розробив класифікацію вправ за різними критеріями:

1) за формою виконання:

- усні;
- письмові;
- комбіновані;

2) за ступенем самостійності виконання:

- репродуктивні (які передбачають розгляд зразка і відтворення його);
- конструктивні (вправи на відтворення з елементами творчості);
- продуктивні або творчі (які забезпечують розвиток творчого потенціалу, передбачають створення власного);

3) за характером розумових операцій:

- аналітичні;
- синтетичні;
- вправи на порівняння [10, с. 147 – 149].

В. Онищук розглядає подібну класифікацію вправ, доповнивши її ще одним критерієм:

1) за дидактичною метою, ступенем самостійності і творчості:

- підготовчі, мета яких полягає в тому, щоб актуалізувати необхідні знання для кращого сприймання нового матеріалу;
- вступні для осмислення понять після ознайомлення з новим матеріалом;
- тренувальні для відпрацювання отриманих знань, їх закріплення;
- завершальні, до яких належать різні види проблемних завдань;
- творчі, пов'язані з творчою уявою;
- контрольні – такі, що призначені для перевірки засвоєних знань [49, с. 49 – 50].

Дані класифікації окреслюють всі види вправ за різними напрямками. Проте, на нашу думку, завдання з української мови для формування медіакомпетентності все ж матимуть свою специфіку. Тому на основі проаналізованих класифікацій та сутності поняття «медіакомпетентність» нами було розроблено спеціальну класифікацію вправ для її формування на уроках української мови.

У пункті 1.1. нами було розглянуто процеси роботи з медіапродуктами та медіаінформацією: відбір та добір, аналіз, інтерпретація, критична оцінка, створення та передача медіатекстів. Тож за критерієм щодо процесів роботи з медіапродуктами нами було визначено такі вправи:

- ✓ вправи на відбір медіапродукту (наприклад, із запропонованих світлин оберіть ту, яка відповідає тексту);
- ✓ вправи на добір (наприклад, доберіть медіапродукт, який допоможе вам в опрацюванні української народної пісні «Ходить Гарбуз по городу»);
- ✓ вправи на аналіз (наприклад, дайте відповідь на запитання...(використати запитання з табл. 1.3.);
- ✓ вправи на інтерпретацію (наприклад, як ви розумієте інформацію, розкажіть, як її могли зрозуміти ваші товариші, мама, вчитель);
- ✓ вправи на критичну оцінку (наприклад, намалюйте рівень води у склянці, який показує рівень небезпеки(безпеки) даної медіаінформації);

- ✓ вправи на створення (наприклад, створіть аудіозапис-враження від книги);
- ✓ вправи на передачу (наприклад, поділіться своїм аудіозаписом з однокласниками через спільний чат).

Застосування всіх зазначених вправ у цілісній системі дасть можливість повноцінно сформувати медіакомпетентність молодших школярів.

У початковій школі учні взаємодіють з різними видами медіапродуктів, які можуть бути взяті за основу як критерій для класифікації вправ з української мови для формування медіакомпетентності. Таким чином, за видом медіапродукту ми розрізняємо такі види вправ:

- вправи на опрацювання аудіальних медіапродуктів (пісні, аудіоповідомлення, аудіозаписи);
- вправи на опрацювання візуальних медіапродуктів (світлина, фото-колажі, комікси, афіші, оголошення, реклами тощо);
- вправи на опрацювання аудіовізуальних медіапродуктів (відео, кліпи, мультфільми тощо).

Виконання таких вправ учнями початкової школи, на нашу думку, забезпечить здобуття знань, формування умінь та навичок роботи над різними медіапродуктами, що допоможе краще орієнтуватись у сфері медіа, а відповідно сприятиме становленню медіакомпетентності з урахуванням змісту рідномовної освіти.

Основою для останнього критерію стала структура медіакомпетентності, тобто три її основні компоненти. Тож можна виділити такі види вправ за компонентом медіакомпетентності:

- мотиваційні вправи, спрямовані на формування стійких мотивів роботи з медіапродуктами;
- інформаційно-пізнавальні, спрямовані на засвоєння основних понять з галузі медіа, формування умінь відбору, добору, аналізу, інтерпретації, оцінки тощо;

- діяльнісні, спрямовані на формування вмінь та навичок використання медіаінформації, засвоєння основних прийомів створення медіапродуктів.

Дана класифікація забезпечить формування трьох основних компонентів медіакомпетентності молодших школярів: мотиваційного, інформаційно-пізнавального та діяльнісного.

Такі вправи можуть використовуватися на уроках української мови відповідно до їх мети у контексті змістової лінії «Досліджуємо медіа» і сприяти підвищенню рівня сформованості медіакомпетентності.

Реалізацію даного аспекту забезпечує **систематичне використання технології BYOD**. Спираючись на наукову роботу «Формування медіакомпетентності другокласників у контексті освітніх інновацій», створену у співавторстві з Є. Старостіною, зазначимо, що постійне використання школярами мобільних девайсів змушує замислитись, чи можна використовувати їх з навчальною метою. Саме тому сучасна освіта займається проблемою впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес. На сьогодні медіапристрої дають широкий спектр послуг, однією з яких є навчальна. Саме тому завдання сучасної школи – навчити учнів обирати, обробляти та створювати власну медіапродукцію. Вирішенням такої проблеми займається відносно молода технологія BYOD (Bring your own device). Розробкою цієї технології перші почали займатися американські та європейські дослідники.

А. Едьюкейшн під технологією BYOD розуміє застосування учнями власних девайсів з навчальною метою [83]. Деякі пристрої є більш новими та сучасними, ніж шкільне обладнання, саме тому їх використання може підвищити ефективність освітнього процесу.

В. Сонг наголошує, що у школі BYOD – це:

- ✓ зв'язок – учні приносять власні пристрої для виходу в Інтернет на уроці;

- ✓ моделі – існують різні спеціалізовані моделі BYOD з певними програмами, які можна встановити на будь-які інші пристрої;
- ✓ пристрої – використовуватись можуть смартфони, планшети, ноутбуки;
- ✓ навчання – BYOD допомагає сфокусувати увагу безпосередньо на тому, що вивчається на уроці [91, с. 52 – 53].

Схожої думки дотримувався Д. Джонсон, який зазначає, що BYOD у школі – це не лише матеріальне забезпечення учнів пристроями, додатками тощо, це перш за все зв'язок учнів з учителем, урізноманітнення уроків та подолання напруженої атмосфери в класі під час уроків [87, с.84].

Дослідник також виділяє фактори, що впливають на успішність застосування технології:

- місце навчання (лише класна кімната, комп'ютерний клас, вдома і в школі, будь-де);
- кількість та типи девайсів (один телефон, планшет чи ноутбук, телефон і планшет, планшет і ноутбук тощо);
- забезпеченість школи ресурсами Інтернет;
- забезпеченість учнів девайсами;
- вік учнів;
- рівень професіоналізму вчителя;
- готовність до співпраці батьків;
- рівень сформованості медіакомпетентності учнів тощо [87, с.84-85].

Т. Кларк, яка не лише обґрунтувала теоретичні аспекти даної технології, а й досліджувала ефективність використання її на практиці, виділила переваги та недоліки BYOD [82] (див. рис.1.3.).

З даного рисунку можемо зробити висновок, що технологія має більше переваг, ніж недоліків, а її застосування позитивно вплине на освітній процес молодших школярів.

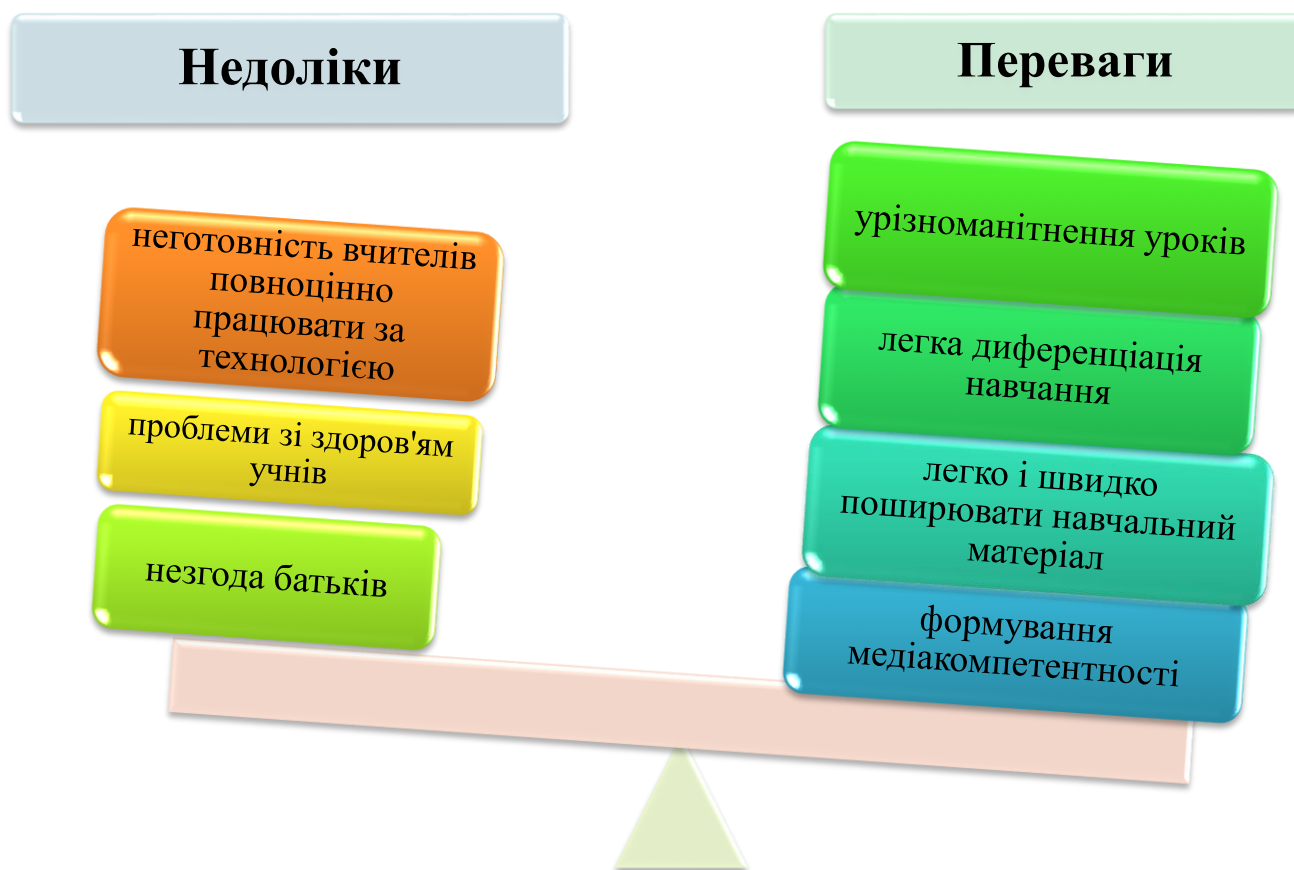

Рис. 1.3. Переваги та недоліки застосування технології BYOD у школі

Враховуючи проблему нашого дослідження, нами було визначено такі умови застосування технології BYOD з метою формування медіакомпетентності другокласника у мовно-літературній галузі:

- ✚ забезпечення мобільними пристроями учнів;
- ✚ поетапна розробка і введення завдань з використання учнями своїх девайсів з урахуванням змісту мовно-літературної галузі;
- ✚ адаптація системи роботи до вікових особливостей учнів;
- ✚ наявність необхідної матеріально-технічної бази та програмного забезпечення;
- ✚ обов'язкове чергування завдань з традиційними видами робіт на уроці тощо.

Тож урахування визначених умов, на нашу думку, дозволить ефективно впроваджувати BYOD у галузі рідномовної освіти.

Проаналізувавши думки вчених, можемо дійти висновку, що BYOD має значні переваги щодо використання в освітньому процесі. Ця технологія сприяє формуванню базових компонентів медіакомпетентності на всіх етапах цього складного цілісного процесу. Тож розглянемо можливості BYOD для формування медіакомпетентності другокласників на уроках словесності.

Так, на першому етапі в учнів мають бути сформовані стійкі мотиви до входження у світ медіа та використання медіапродуктів у власних цілях. Засоби технології BYOD виконують мотивуючу функцію, оскільки вони сприяють здійсненню особистісно-орієнтованого навчання. BYOD дає можливість знайомитися з різними медіапродуктами, що входять в коло інтересів другокласників, зокрема візуальних, аудіальних та аудіовізуальних, відбувається застосування активних цікавих форм та методів роботи на уроках, полегшується процес сприймання та обробки інформації, процес диференціації навчального матеріалу стає легшим і т.і. Отже, можемо вважати, що BYOD сприяє формуванню мотиваційного компонента медіакомпетентності.

Наступним етапом є теоретичний, що відповідає за розвиток інформаційно-пізнавального компонента медіакомпетентності, ознайомлення з різноманітними жанрами медіа та їх особливостями, набуття знань про аналіз, інтерпретацію медіа та формування емоційно-ціннісних ставлень. Технологія BYOD передбачає використання девайсів, перш за все, для пошуку певної інформації, яка в нашому випадку закодована в медіа. Таким чином, BYOD полегшує і робить більш ефективним процес ознайомлення другокласників з широким спектром жанрів медіа та дає можливість прослідкувати їх особливості. Необхідно лише дібрати найбільш оптимальну систему вправ та завдань з аналізу, інтерпретації та обробки отриманої за допомогою BYOD медіапродукції.

Що ж до останніх двох етапів – практичного та творчого, вони передбачають формування єдиного діяльнісного компонента медіакомпетентності, оскільки на цих етапах учні набувають досвіду

використання здобутих знань на практиці та створення власних медіапродуктів. BYOD має широкий спектр додатків, готових до використання другокласниками, які дають можливість створювати власні оригінальні зразки медіа. Найбільш цікавими та зручними вважаємо такі: «Медіазнайко», «Pear Deck», «Pixton».

Зупинимось детальніше на основних з них:

1. Навчальна онлайн-гра «Медіазнайко» - це перша навчальна гра з медіаосвіти, мета якої – дати якомога більше інформації учням про медійне середовище. У цій грі учень проходить 9 етапів, де він може аналізувати медіаінформацію, надавати відповіді на запитання про її походження, стати журналістом, створити власні медіапродукти. У грі наявні різні інформаційні довідки, які дають теоретичні знання з медіаграмотності учням [46].
2. Програми для створення коміксів за прочитаним текстом, або ж складання тексту за оглянутим коміксом. Однією з таких може стати «PIXTON», де учні мають обрати свій рівень «школярі» (student), зареєструватися і створювати власні комікси. Ця програма є в доступі англійською, російською та українською мовами і робить підказки дитині на кожному кроці. Можна легко обрати ситуацію, місце, слова героїв, їх емоції, одяг тощо [60].
3. Для створення презентацій, які діти готують до уроків може знадобитися Power Point. Проте ще одним додатком, який буде корисним для цього, є Pear Deck, тут також можна обрати вчительський або учнівський рівень і створювати власні цікаві, яскраві презентації, якими можна ділитися з друзями одразу під час роботи. Також цікавим є те, що можна створювати чати, в яких обговорювати ті чи інші питання презентації і доповнювати їх. Таким чином, групова робота є більш цікавою та зручною. Цей додаток є рекомендованим програмою «1:1» та технологією BYOD.
4. Для створення вікторин можна використовувати додаток Kahoot. Це гра, яка має змагальний характер і використовується, перш за все, наприкінці

вивчення певної теми чи розділу. Додаток досить простий у використанні, особливо якщо кожен учень має смартфон чи планшет. Всі одночасно заходять у додаток і під час опитування на швидкість відповідають на питання. Далі можна переглянути, хто як відповідав тощо.

Скріншоти даних програм подано у додатку Б (див. додаток Б).

Отже, технологія BYOD дає широкий спектр можливостей для формування медіакомпетентності і має значні переваги використання у початковій школі.

Таким чином, нами було розглянуто основні психолого-педагогічні аспекти формування медіакомпетентності. Кожен з них, вважаємо, має позитивний вплив на даний процес. Такі вікові та індивідуальні особливості молодших школярів, як перехід до нового типу провідної діяльності – навчання, відбиваються на виборі медіапродуктів, які б могли використовуватися. Розвиток психічних пізнавальних процесів аналізу, синтезу, порівняння зумовлює вибір напрямків обробки медіаінформації та медіапродуктів, з якими можна працювати у початковій школі, а зміни в емоційно-вольовій сфері стають основою для ефективного формування емоційно-ціннісних ставлень до медіа. Тож вікові та індивідуальні особливості є однією з умов ефективного формування медіакомпетентності.

Ще однією умовою є врахування поетапності формування медіакомпетентності. Нами було виділено чотири основних етапи: мотиваційний, теоретичний, практичний та творчий, кожен з яких має відповідну мету. Реалізація цих етапів, на нашу думку, забезпечує цілісний процес формування медіакомпетентності.

Недостатньо розробленими залишаються вправи для формування медіакомпетентності на уроках української мови. Тож нами було розроблено власну класифікацію за трьома критеріями: за процесами роботи з медіапродуктами, за видом медіапродукту, за компонентом медіакомпетентності. Застосування таких вправ є, на нашу думку, ще однією умовою ефективного формування медіакомпетентності.

А от систематичне застосування технології BYOD, її додатків та програм надасть можливості для врахування вікових та індивідуальних особливостей, поетапності роботи та впровадження спеціальних вправ для формування медіакомпетентності.

Таким чином, вважаємо, що виконання всіх зазначених умов забезпечить ефективність формування медіакомпетентності молодших школярів на уроках української мови.

1.3. Модель формування медіакомпетентності засобами технології BYOD на уроках словесності

На основі аналізу сутності поняття «медіакомпетентність», основних особливостей та психолого-педагогічних умов її формування нами було розроблено поетапну модель розвитку медіакомпетентності другокласників засобами технології BYOD (див. рис. 1.4.). Дана модель має на меті підвищення рівня розвитку медіакомпетентності учнів другого класу.

Мета: підвищення рівня розвитку медіакомпетентності другокласників

Етапи	Цілі	Зміст	Медіапродукти, з якими працюють	Додатки BYOD та засоби
Мотиваційний	Формування мотивів до роботи з медіа	Презентація медіапродуктів, що входять до кола інтересів другокласників	Мультфільми, комікси, комп'ютерні ігри, аудіо.	Комп'ютер, екран, viber, навушники, смартфони чи планшети.
Теоретичний	Ознайомлення з основними поняттями в галузі медіа, різновидами медіапродуктів, набуття знань з аналізу, інтерпретації, формування емоційно-ціннісних ставлень	Демонстрація різних видів медіапродукції, ознайомлення з їх характерними ознаками, аналіз та інтерпретація медіаінформації, формування власного ставлення учнів до медіа	Малюнок, афіша, оголошення, світлини, повідомлення, комікс, мультфільм, аудіо, відео, комп'ютерні ігри	Комп'ютер, екран, viber, навушники, смартфони, роздатковий матеріал; додатки, створені у learningapps, kahoot
Практичний	Використання набутих теоретичних знань на практиці, здобуття практичних навичок створення медіапродуктів	Ознайомлення учнів з основними прийомами створення різних медіапродуктів, використання апаратних можливостей деяких девайсів	Світлини, комікси, аудіо, повідомлення, оголошення	Комп'ютер, екран, viber, диктофон, смартфони; Додатки: PIXTON, Peardesk, PowerPoint та ін..
Творчий	Формування досвіду креативного самостійного створення медіапродуктів	Самостійне творче створення медіапродуктів учнями на основі здобутих теоретичних знань та практичних навичок	Світлини, комікси, аудіо, повідомлення, оголошення, фото колажі, буклети тощо.	Комп'ютер, екран, viber, диктофон, смартфони; Додатки: PIXTON, Peardesk, PowerPoint та ін..

Очікуваний результат: високий рівень сформованості інформаційно-пізнавального, мотиваційного та діяльнісного компонентів медіакомпетентності другокласників

Рис.1.4. Модель формування медіакомпетентності молодших школярів

Відповідно до визначених етапів роботи над формуванням медіакомпетентності у пункті 1.2., створена нами модель передбачає роботу за чотирма етапами:

- мотиваційним;
- теоретичним;
- практичним;
- творчим.

Оскільки основою будь-якої діяльності молодших школярів є мотивація, то на першому етапі відбувається формування стійких мотивів до роботи з різноманітними медіапродуктами, тобто мотиваційного компонента медіакомпетентності. Реалізація даного етапу забезпечує успішність подальшої роботи над формуванням медіакомпетентності. Задля цього передбачаємо презентувати мультфільми, комікси, комп'ютерні ігри та аудіозаписи. Даний вибір медіапродуктів зумовлено врахуванням вікових та індивідуальних особливостей, а саме кола інтересів молодших школярів.

У моделі нами було визначено засоби та додатки технології BYOD, які є основою для реалізації змісту кожного етапу. Ці додатки та засоби забезпечують роботу з різноманітними типами медіапродуктів. Їх вибір залежить від етапу, компонента, який формується, виду та жанру медіапродукту. Наприклад, на мотиваційному етапі доцільно використовувати такі засоби, додатки та програми, як комп'ютер, екран, навушники, смартфони чи планшети, вайбер та ін.

Сформувавши мотиви до роботи, можна переходити до наступного етапу – теоретичного, що має на меті ознайомлення з основними поняттями у галузі медіа, жанровою різноманітністю медіапродуктів, а також набуття знань з аналізу, інтерпретації медіаінформації та формування емоційно-ціннісних ставлень. Таким чином, на теоретичному етапі відбувається формування інформаційно-пізнавального компонента медіакомпетентності молодшого школяра. На цьому ж етапі учні знайомляться з такими медіапродуктами, як: малюнок, афіша, світлини, комікси, відео, аудіо та багато інших. Даний етап є

теоретичною основою опанування медіакомпетентністю. Його реалізація, на нашу думку, сприятиме формуванню обізнаності у поняттях сфери медіа. Учні ознайомляться з основними напрямками аналізу та обробки медіаінформації, які є основою для подальшої роботи з медіапродуктами. Розвиток емоційно-вольової сфери молодших школярів забезпечує формування емоційно-ціннісних ставлень, що є основою не лише для критичної оцінки різних медіапродуктів, а й розвиток власного смаку та вподобань у сфері медіа.

На основі теоретичних знань, здобутих на попередньому етапі, пропонуємо починати роботу над формуванням практичних навичок, а саме створення простих видів медіапродуктів. За допомогою технології BYOD відбувається ознайомлення з основними прийомами їх створення та використання апаратних можливостей девайсів. На практичному етапі учні лише ознайомлюються з особливостями створення різних медіапродуктів, тому доцільно застосовувати допомогу дорослих, оскільки вік другокласників вимагає контролю над цим процесом. Вважаємо, що відпрацювання сформованих навичок забезпечить самостійне створення медіапродуктів на творчому етапі, що передбачає формування вміння другокласників креативно працювати над самостійним створенням медіапродуктів. У початковій школі, а точніше у другому класі, учні за даною моделлю здатні створити такі медіапродукти, як світлини, аудіозаписи, фото-колажі, відеоблоги тощо.

Практичний та творчий етапи передбачають формування діяльнісного компонента медіакомпетентності.

Таким чином, реалізація завдань та змісту роботи кожного етапу розробленої моделі, на нашу думку, має привести до очікуваного результату: високого рівня сформованості трьох основних компонентів медіакомпетентності: мотиваційного, інформаційно-пізнавального та діяльнісного.

Дана модель є основою для практичної реалізації системи роботи з теми дослідження.

Висновки до розділу 1

Як показав аналіз наукової літератури, визначенням медіакомпетентності займались переважно зарубіжні науковці. Вітчизняні ж дослідники та педагоги працювали над ним лише останні роки переважно в контексті середньої та старшої школи. Щодо початкової школи формуванням медіакомпетентності почали займатись після реформування системи освіти і запровадження концепції «Нова українська школа». Частково створено теоретичну базу, проте методична підтримка майже відсутня. Саме тому важливо розробляти систему роботи з формування медіакомпетентності учнів другого класу.

Аналізуючи поняття «медіакомпетентність», бачимо, що воно неоднозначне і науковці розуміють його по-різному. Нами було визначено медіакомпетентність як здатність, що полягає у взаємодії сукупності знань, умінь та навичок, що допомагають у відборі, доборі, використанні, здійсненні критичного аналізу, оцінці, розробці й передачі медіатекстів у різноманітний спосіб.

Науковці досліджували структуру медіакомпетентності, компоненти якої відображають сутність і зумовлюють етапи роботи над її формуванням. Враховуючи вік молодших школярів, нами було визначено три основні компоненти: мотиваційний, інформаційно-пізнавальний та діяльнісний.

Ефективність формування медіакомпетентності, насамперед, залежить від реалізації психолого-педагогічних умов. Їх аналіз свідчить, що важливо адаптувати спеціальні вправи та завдання, а також вибір медіапродуктів до вікових особливостей молодших школярів. Це зумовлюється психічними новоутвореннями учнів початкової школи.

Не було представлено в науково-методичній літературі класифікацію спеціальних вправ для формування медіакомпетентності на уроках української мови. Тож нами було розроблено типологію вправ за трьома основними

критеріями: процесами роботи над медіапродуктами, за видом медіапродукту, за компонентом, на формування якого спрямовано вправу. Припускаємо, що запровадження таких вправ у комплексі забезпечує ефективне формування медіакомпетентності у контексті рідномовної освіти.

Структура медіакомпетентності зумовлює поетапність роботи над її формуванням, оскільки кожна стадія спрямована на формування одного з компонентів медіакомпетентності. Так, мотиваційний етап передбачає формування мотиваційного компонента, теоретичний – інформаційно-пізнавального, а практичний та творчий реалізує розвиток діяльнісного компонента. У сукупності всі етапи складають цілісну систему роботи, яка має привести до підвищення ефективності формування медіакомпетентності.

Така поетапність зумовлює вибір засобів та медіапродуктів на кожній зі стадій. Одним з таких є технологія BYOD, що передбачає використання власних девайсів, різноманітних додатків, що полегшує роботу з різними медіапродуктами відповідно до етапів роботи. Тож ще однією умовою є систематичне застосування даної технології.

Отже, важливо розробити відповідну систему роботи, в основу якої покладено спеціальні вправи та завдання з формування медіакомпетентності молодших школярів у контексті мовно-літературної галузі.

РОЗДІЛ 2

СИСТЕМА РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ ДРУГОКЛАСНИКІВ ЗАСОБОМ ТЕХНОЛОГІЇ ВUOD

2.1. Стан досліджуваної проблеми у практиці сучасних шкіл

Для з'ясування наявного стану досліджуваної проблеми у практиці сучасних шкіл нами було проаналізовано основні державні документи, підручники, передовий педагогічний досвід та проведено анкетування серед учителів початкової ланки освіти.

Аналіз основних державних документів показав, що наразі поняття «медіакомпетентність» не виділяється. У Державному стандарті загальної початкової освіти визначено інформаційно-комунікаційну компетентність як ключову, яка передбачає «опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях» [21].

Дещо схоже, але ширше визначено дану компетентність у Концепції нової української школи: «Інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, у публічному просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіаграмотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеці. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо)» [33].

На нашу думку, у даних розуміннях концентрується увага на технічній стороні роботи з інформацією, а також на критичному її сприйнятті. Таким чином, інформаційно-комунікаційну компетентність не можемо вважати

аналогічною до медіакомпетентності в Концепції НУШ та Державному стандарті.

Проте у зв'язку з переглядом мети та очікуваних результатів, у Державному стандарті ми бачимо зміни щодо напрямів і цілей навчання. Відтак у мовно-літературній галузі виділяють такий очікуваний результат: «учень сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовує її для збагачення свого досвіду» [21]. У цьому твердженні відображено основні процеси, що складають медіакомпетентність. Тому саме у мовно-літературній галузі передбачено роботу з її формування.

Такі вимоги реалізуються у типових освітніх програмах. Сьогодні існує дві опорні програми, за якими працюють вчителі других класів: освітня програма, створена під керівництвом О. Савченко та освітня програма, створена під керівництвом Р. Шияна [71]. В обох програмах у мовно-літературній галузі виділено змістову лінію «Досліджуємо медіа», яка передбачає формування так званої медіаграмотності учнів. Автори програм визначають основні медіапродукти, з якими працюють молодші школярі, основні операції, що мають здійснюватися з ними, а також прості медіапродукти, які вони створюють.

Так, відповідно до типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Савченко, учні мають навчитися сприймати різні медіапродукти, інтерпретувати інформацію, що вони містять, визначати їх призначення, аналізувати зміст вербальної та невербальної інформації з медіа, вирізняти свої емоційні реакції та вподобання і створювати власні прості медіапродукти [71, с. 202]. Процеси роботи з медіапродуктами та медіаінформацією, що вони містять, передбачає й освітня програма, створена під керівництвом Р. Шияна [71].

Автори програм також використовують різні поняття. У типовій освітній програмі, створеній під керівництвом О. Савченко, вжито термін «медіатекст» як об'єкт, що несе медіаінформацію. Натомість у типовій освітній програмі,

створеній під керівництвом Р. Шияна, використано термін «медіапродукт». Дані поняття й справді є тотожними, проте для подальшої зручності використовуватимемо термін «медіапродукт».

Отже, автори програм виділяють різні медіапродукти, з якими мають працювати учні другого класу.

На нашу думку, у типовій освітній програмі, створеній під керівництвом Р. Шияна, цей перелік описано детальніше і набагато ширше. Вважаємо, що така кількість і різноманітність медіапродуктів лише сприятиме формуванню медіакомпетентності, або, як її називають автори, «медіаграмотності».

Відтак обидві програми змістовою лінією «Досліджуємо медіа» передбачають роботу з такими медіапродуктами: комікси, дитячі журнали, реклами, листівка, фото-колаж. У типовій освітній програмі, створеній під керівництвом Р. Шияна, цей перелік доповнюється такими медіапродуктами: мультфільми, кіноафіша, стіннівка, аудіо та відеоматеріали.

У процесі аналізу освітніх програм нами було помічено, що у типовій освітній програмі, створеній під керівництвом О. Савченко виділено sms-повідомлення як медіапродукт. Натомість у типовій освітній програмі, створеній під керівництвом Р. Шияна, у змістовій лінії «Досліджуємо медіа» sms-повідомлення не представлено, адже вони розглядаються як звичайне коротке письмове повідомлення, створене за допомогою цифрових пристроїв. Тому sms-повідомлення представлено у змістовій лінії «Взаємодіємо письмово».

Щоб визначити, чия думка є більш коректною, нами було проаналізовано різні тлумачення поняття «медіапродукт». Найбільш вдалим вважаємо визначення у тлумачному словнику Т. Єфремової, де дане поняття розуміють як «будь-який продукт у сфері медіа, що містить медіаінформацію» [23, с. 686].

На нашу думку, повідомлення не слід вважати медіапродуктом, оскільки він має включати медіаінформацію не лише для конкретного адресата, а для багатьох людей, що зможуть її інтерпретувати. Sms-повідомлення ж

передбачають інформацію, яку передає людина конкретному адресату, і часто інші не зможуть її зрозуміти. Тому вважаємо позицію авторів освітньої програми, створеної під редакцією Р. Шияна, більш обґрунтованою.

Таким чином, обидві програми передбачають однакові процеси роботи з медіапродуктами, проте по-різному визначають їх повноту для молодших школярів.

Як було зазначено раніше, на жаль, на сьогодні не існує достатньо методичних розробок щодо роботи над формуванням медіакомпетентності. Тому можемо опиратися лише на існуючі підручники з української мови та читання.

Наприклад, у підручниках М. Захарійчук та Н. Богданець-Білокаленко [24], Л. Варзацької та Т. Трохименко [8], О. Іщенко та С. Логачевської [29] не було виявлено вправ, спрямованих на формування медіакомпетентності. У підручниках І. Большакової та М. Пристінської [6] передбачено лише роботу над створенням sms-повідомлення. А от у підручниках М. Наумчук, В. Наумчук, Н. Коник [47] проводиться робота з QR-кодами, переходячи за якими, учні виконують завдання з розвитку мовлення. Також у даному підручнику є вправи для роботи зі світлинами, проте інші медіапродукти не розглядаються.

М. Вашуленко, С. Дубовик [9] надають більшу увагу роботі з медіапродуктами. Так, учні сприймають різні їх види, працюючи з QR-кодами, після чого відбувається аналіз змісту медіаінформації (див. рисунок 2.1.).

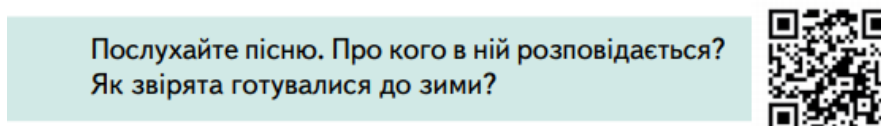

Рис. 2.1. Приклад роботи з медіапродуктом у підручнику

М. Вашуленко, С. Дубовик

Разом з тим у даному підручнику не розглядаються особливості медіапродуктів та недостатньо представлена жанрова різноманітність.

Фактично пропонується за підручником робота лише з ознайомлення учнів з медіапродуктами та їх поверхневий аналіз.

Схожа ситуація трапляється і при аналізі підручників української мови та читання Н. Кравцової, В. Романової, А. Савчук [34], Г. Іваниця [28] та Г. Сапун, О. Придатюк [58], в яких передбачено роботу зі сканування QR-кодів для ознайомлення з медіапродуктом без його аналізу.

А от у підручнику Л. Тимченко, І. Цепової [70] за змістовою лінією «Досліджуємо медіа» наявна робота зі сканування QR-кодів, але недоліком є те, що вони не підписані і учням буде незрозуміло, для чого вони надруковані. У даному підручнику також передбачена робота зі світлиною як медіапродуктом, проте немає її змістовного аналізу.

Аналіз підручника з української мови К. Пономарьової [54] показав, що для опрацювання запропоновано такі медіапродукти, як sms-повідомлення, оголошення, світлина. Проводиться аналіз їх змісту.

Найбільш повна та ґрунтовна робота з формування медіакомпетентності представлена у підручнику І. Остапенко [50], де учні ознайомлюються зі світлиною, коміксом, аудіозаписами, оголошеннями, піснями тощо, сканують QR-коди. Перевагою даного підручника є те, що відбувається аналіз медіапродуктів, їх порівняння та наявна робота щодо створення різних жанрів медіапродуктів, проте немає інструкцій щодо її виконання. Порівнюючи з іншими у контексті нашої проблеми підручник І. Остапенко найкраще реалізує змістову лінію «Досліджуємо медіа». Приклади вправ з даного підручника представлено у додатку В (див. додаток В).

Аналіз тринадцяти рекомендованих підручників з української мови та читання для 2 класу показав, що вони не відповідають вимогам типових освітніх програм. Що стосується змістової лінії «Досліджуємо медіа», то звертається недостатня увага на її реалізацію. Різномайття вправ обмежується лише роботою з невеликою кількістю жанрів медіапродуктів та проводиться неповний їх аналіз. Вправи та завдання на використання, інтерпретацію, оцінку, відбір, добір та створення медіапродуктів відсутні у підручниках. Тому

на вчителів покладено відповідальність щодо реалізації вимог державного стандарту та типових освітніх програм через доповнення наявного у підручниках комплексу вправ.

Задля дослідження реальної картини стану обізнаності сучасних педагогів з проблеми формування медіакомпетентності та засобів, які сприяють цьому, нами було проведено анкетування серед учителів Криворізьких шкіл (Криворізька педагогічна гімназія, Криворізька гімназія №91) та КЗ «Долинської загальноосвітньої школи I – III ступенів №4» Долинської районної ради. Бланк анкети містить питання, направлені на визначення розуміння сутності поняття «медіакомпетентність» та знань про технологію BYOD, реальний рівень використання сучасних інформаційно-комунікаційних засобів. Бланки та приклади відповідей подано у додатку Г (див. додаток Г).

Нами було опитано 15 респондентів. Анкетування серед учителів показало, що не всі правильно розуміють сутність поняття «медіакомпетентність». Більшість опитуваних дають визначення на побутовому рівні, що говорить про актуальність питання відповідної підготовки вчителів початкової школи. З відповідей також помітно, що деякі респонденти плутають поняття «медіакомпетентність» з «медіаграмотністю» і визначають її лише як критичне сприймання медіа, тобто відфільтровування інформації. На нашу думку, це зумовлено недостатньою розробленістю даного питання в науково-методичній літературі.

Також важливим є той факт, що у Кривому Розі школи більш забезпечені основними засобами, необхідними для формування медіакомпетентності, на відміну від маленького міста. Відтак учителі КГ №91 мають можливість для формування медіакомпетентності, а в КЗ «Долинська ЗШ №4» цей процес реалізується лише частково. Тому вчителі Долинщини мають певні знання, але не мають можливості їх реалізувати на практиці.

Варто звернути увагу також на знання засобів формування медіакомпетентності, а саме технології BYOD, оскільки в інших країнах ця

технологія стала відомою уже давно серед вчителів. Тому ми вирішили дослідити стан впровадження даної технології вчителями-практиками зарубіжжя. Так, наприклад, ірландські вчителі відзначають користь технології BYOD:

«BYOD сприяє більшій участі всього класу у навчальному процесі».

«Більшість учнів відчуває себе більш комфортно з власним девайсом».

«BYOD забезпечує самостійність і уважність дітей до своїх речей.»

«Технологія забезпечує самовираження кожного учасника навчального процесу з меншою затратою часу, а також дозволяє працювати у різних колективних формах (груповій чи фронтальній)».

«Домашні завдання, класні завдання можна закінчити вдома» [91, с. 54].

На одному з британських сайтів, де безліч статей про дитячий світ, ми знайшли обговорення, чат, в якому вчителі діляться досвідом і думками щодо застосування технології саме у початковій школі (див. додаток Д). Наприклад: «У нашій школі є айпади, якими діти обмінюються і беруть на уроки, проте я не вважаю доцільним використання власних пристроїв у початковій школі, оскільки це занадто велика відповідальність для учнів. Але використовувати айпади, закуплені школою, буде досить доцільно у початковій школі». Вчитель з іншої британської школи зазначає, що в їх навчальному закладі також є місце для планшетів, проте закуповує їх не школа, а батьки, учні використовують їх для досліджень, створення презентацій та проєктів. Школярі приносять до школи свої пристрої щодня. Проте вчитель вважає, що ці девайси можна використовувати більш ефективно, але це залежить від політики школи. Один з учителів з Нижнього Південного Уельсу у чаті пише про те, що їх учні в початковій школі використовують свої планшети і смартфони на уроках. Ці пристрої мають відповідну специфікацію, яка забезпечує учнів усіма необхідними для навчання програмами.

Що ж до України, то проведене анкетування показало, що більшість вчителів хоча б частково, але використовують інформаційно-комунікаційні

технології. Все це залежить від матеріальних можливостей школи та загальної обізнаності про засоби формування медіакомпетентності.

Щодо технології BYOD, то більшість респондентів розуміють її сутність, але не знають такої назви.

Для повноти картини нами було проведено усні бесіди з деякими респондентами. Так, вчитель початкової школи Криворізької гімназії №91, регіональний тренер НУШ, Т. Гудзь, зазначає: «До BYOD ставлюся позитивно, дана технологія полегшує роботу вчителя та допомагає зробити урок цікавішим». Учитель стверджує, що використання учнями власних девайсів на уроках та під час виконання домашніх завдань підвищує ефективність навчального процесу. Тож застосування технології BYOD може стати новою платформою для сучасної освітньої діяльності кожного вчителя. З Т. Гудзь погоджується і її колега О. Хотіленко, яка зазначає, що робота за технологією BYOD забезпечує мотивацію до навчання, що є основою формування медіакомпетентності молодших школярів та їх навчання загалом.

Що ж до КЗ «Долинська загальноосвітня школа I – III ступенів №4», то двоє вчителів, що дали відповіді на питання анкети, погодились, що використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій справді може бути досить ефективним, молодші школярі зацікавлені в цьому, проте основною проблемою є те, що існує недостатня забезпеченість всіх учнів девайсами, які б вони могли приносити до школи і використовувати у навчальних цілях. Вчитель 2-го класу Л. Лактіонова говорить: «Не кожен учень початкової школи має планшет чи телефон, який можна використовувати для навчання, але ми намагаємось вирішувати цю проблему, створюючи групи, працюючи фронтально, або виконуючи завдання вдома. Це частково допомагає, проте обмежує той арсенал програм і додатків, який міг би бути використаний».

Отже, в практиці сучасних шкіл технологія BYOD мало відома і використовується не систематично. Частіше вчителі застосовують інформаційно-комунікаційні технології.

Таким чином, аналіз державного стандарту, типових освітніх програм та підручників показав, що вони не відповідають один одному. Вимоги, що висуваються в освітніх програмах, не реалізуються у підручниках, а в державному стандарті не конкретизовано зміст навчання. Що ж до досвіду вчителів початкової школи зарубіжжя, то вони спрямовують свою діяльність на формування медіакомпетентності, до того ж використовують для цього технологію BYOD. Натомість анкетування вчителів Криворізької гімназії №91 та КЗ «Долинська загальноосвітня школа I – III ступенів №4» Долинської районної ради показало, що в практиці сучасних вітчизняних шкіл формування медіакомпетентності майже не здійснюється, але вчителі застосовують технологію BYOD лише фрагментарно, наголошуючи на тому, що недостатньо розробленою є методична основа формування медіакомпетентності, тож важко реалізувати таку діяльність. Тому виникає необхідність у проведенні такої роботи на теоретичному та експериментальному рівнях.

2.2. Дослідно-експериментальна робота з формування медіакомпетентності учнів 2 класу у процесі навчання української мови

Для того, щоб перевірити висунуту гіпотезу, нами було проведено дослідно-експериментальну роботу, що включала визначення наявного рівня сформованості медіакомпетентності другокласників та впровадження системи роботи з її формування засобом технології BYOD. В експерименті взяли участь учні двох других класів Криворізької гімназії №91 у кількості 65 осіб.

Експеримент складався з трьох взаємопов'язаних етапів, що зазначені у таблиці 2.1 (див. табл. 2.1.).

Таблиця 2.1.

Етапи дослідно-експериментальної роботи

№	Назва етапу	Зміст роботи
1	Констатувальний	На цьому етапі проводиться первинна діагностика наявного рівня сформованості медіакомпетентності другокласників
2	Формувальний	На цьому етапі на уроках словесності в експериментальному класі проводиться впровадження розробленої системи роботи з формування медіакомпетентності засобами технології BYOD
3	Контрольний	На цьому етапі здійснюється повторна діагностика рівня сформованості медіакомпетентності другокласників в експериментальному та контрольному класах, а також проводиться аналіз результатів та робляться висновки

Констатувальний етап експерименту. На даному етапі дослідження було продіагностовано рівень сформованості медіакомпетентності учнів 2-А та 2-Г класів Криворізької гімназії № 91 у загальній кількості 65 осіб. Нами було виокремлено такі показники оцінки сформованості медіакомпетентності другокласників:

- ✓ здатність побутового користування девайсами (смартфоном, планшетом), вміння здійснювати дзвінки, надсилати повідомлення тощо;
- ✓ вміння аналізувати та виділяти головне в медіаінформації, узагальнювати побачене;
- ✓ здатність учнів знайти певну інформацію в мережі Інтернет;
- ✓ вміння використовувати медіаінформацію з навчальною чи власною метою;
- ✓ здатність створювати власні медіапродукти.

На основі цих показників нами було визначено критерії сформованості медіакомпетентності за трьома рівнями (див. рис. 2.2.):

Рис. 2.2. Критерії сформованості медіакомпетентності другокласників за трьома рівнями

На жаль, на сьогодні не існує достатньо діагностичних методик для виявлення рівня сформованості медіакомпетентності. Виходячи з цього, діагностувати рівень сформованості медіакомпетентності другокласників, на нашу думку, можна за трьома основними компонентами медіакомпетентності – мотиваційним, інформаційно-пізнавальним та діяльнісним.

Дослідження кожного компонента відбувалось за окремими методиками. Розпочнемо з **мотиваційного компонента**. На основі методики Л. Божович та А. Маркової «Драбинка мотивів» [5, с. 213], яка має на меті визначення навчальних мотивів, нами було розроблено власну на визначення мотивів використання медіа для навчання та життя. Дану методику було адаптовано до вікових особливостей другокласників. Вона передбачала таку інструкцію: «Давай побудуємо драбинку, яка називається «Навіщо мені телефон (планшет)?». Прочитай, що написано на картках (навіщо учням телефони). Але нас цікавить, для чого саме тобі треба телефон, що для тебе найголовніше.

Обери картку, на якій написано те, що для тебе найголовніше, і постав її на першу сходинку. З решти карток знову обери ту, що означає найголовніше – це буде друга сходинка (поклади трішки нижче за попередню). Продовжуй будувати драбину самостійно».

Учням пропонувалось 8 карток, 4 з яких відповідали пізнавальним мотивам, а 4 соціально-розважальним.

- 1) Телефон мені потрібен для того, щоб дзвонити і листуватися;
- 2) Телефон мені потрібен для того, щоб грати в ігри;
- 3) Телефон мені потрібен для того, щоб знаходити цікаву інформацію в Інтернеті;
- 4) Телефон мені потрібен для того, щоб вихвалитися іншим;
- 5) Телефон мені потрібен для того, щоб дивитися повчальні відео;
- 6) Телефон мені потрібен для того, щоб сидіти у соціальних мережах;
- 7) Телефон мені потрібен для того, щоб читати цікаві пізнавальні статті;
- 8) Телефон мені потрібен для того, щоб слухати музику та дивитися мультфільми.

1, 3, 5, 7 картки відповідають пізнавальним мотивам, відповідно 2, 4, 6, 8 – соціально-розважальним.

Виходячи з даної ієрархії мотивів, треба проаналізувати, які твердження учень поставив на три перші сходинки драбини, що є показником високого, середнього чи низького рівня медіакомпетентності другокласників:

- високий рівень – якщо 3 картки відповідають пізнавальним мотивам, а 1 соціально-розважальним;
- середній рівень – якщо 2 картки – пізнавальні мотиви, 2 – соціально-розважальні;
- низький рівень – якщо 1 картка відповідає пізнавальним мотивам, а 3 – соціально-розважальним.

Інформаційно-пізнавальний компонент нами було продіагностовано за допомогою самостійно розробленої анкети «Я у світі медіа». Учням було запропоновано питання відкритого і закритого типів, на які необхідно дати

письмову відповідь. За кожну відповідь респондент отримував 1 або 0 балів. Яку кількість балів учень отримує за відповідь, залежало від сформованості у молодшого школяра того чи іншого поняття зі сфери медіа.

Анкета «Я у світі медіа»

1. Що таке медіа?
2. Чи знаєш ти, що таке ЗМІ (засоби масової інформації)?
3. Звідки ти дізнаєшся інформацію?
4. Для чого ти використовуєш Інтернет?
5. Чи знаєш ти, як створювати документи на комп'ютері чи в телефоні?
(документи, презентації, малюнки)
6. Які правила безпеки користування Інтернетом ти знаєш?

Після підрахунку балів за відповіді були виділені рівні медіакомпетентності за інформаційно-пізнавальним показником:

- високий рівень – від 4 до 6 балів;
- середній рівень – від 2 до 4;
- низький рівень – 0 до 2 балів

Останній *діяльнісний компонент* було досліджено за допомогою розробленої нами системи завдань:

1. Написати повідомлення вчителю (номер вчителя завчасно був записаний учнями)
2. Знайти в Інтернеті визначення слів «крига», «шипшина», «явір»
3. Учням запропоновано декілька завдань з медіа із варіантами відповідей.

Серед медіа обрано афішу, комікс, мультфільм.

- 1) Про яку подію говорить ця афіша?

- А) Розіграш призів;
- Б) Свято до Дня захисту дітей;
- В) Буде весело.

2) Про що розповідає нам цей фрагмент коміксу?

- А) Про те, що скоро Новий Рік;
- Б) Про те, що хлопчик хоче написати листа;
- В) Про те, що хлопчик має гарний календар.

3) Про що нам розповідає мультфільм? (пропонується до перегляду фрагмент мультфільму «Фіксики. Батарейки»)

4.Зроби презентацію на тему «Моя сім'я».

Діагностика складалась з 4 завдань, кожне з яких було спрямовано на ті чи інші операції з медіа. Такими є аналіз та інтерпретація медіаінформації, передача її, а також пошукова діяльність і створення власного медіапродукту. За правильно виконане перше завдання учень отримує 1б., за правильно виконане друге завдання – 3б. (по 1 б. за кожне слово). Аналогічно оцінюється третє завдання. За четверте завдання учень може отримати максимально 3 б. (1 б. – якщо в презентації є текст, 2б. – якщо в презентації є текст і картинки, 3 б. – якщо додатково до картинок і тексту використано ефекти анімації, дизайн, переходи чи т. і.).

Таким чином, отримавши 7-10 б., учень має високий рівень сформованості медіакомпетентності, 4-6 б. – середній рівень і відповідно 1-3 б. – низький.

За трьома діагностичними методиками було досліджено рівень сформованості медіакомпетентності учнів 2-Г (всього 32 учні) та 2-А класу (всього 33 учні). Приклади пройденого анкетування учнів подано у додатку Е (див. додаток Е). Важливо те, що найбільше проблем в учнів виникло саме при

діагностуванні за методикою, спрямованою на визначення рівня сформованості інформаційно-пізнавального компонента. Це свідчить про те, що другокласники мало обізнані з основними поняттями в сфері медіа. Тому важливо звернути особливу увагу на цей напрям роботи.

Після дослідження рівня сформованості медіакомпетентності у 2-Г класі виявлено:

- з високим рівнем 6 учнів, що становить 18,75%;
- з середнім рівнем 14 учнів, що становить 40,9%;
- з низьким рівнем 12 учнів, що становить 37,5%.

Натомість у 2-А класі:

- з високим рівнем 8 учнів, що становить 24,24%;
- з середнім рівнем 15 учнів, що становить 45,45%;
- з низьким 10 учнів, що становить 30,30%.

Можемо зробити висновок, що найбільший відсоток учнів з середнім рівнем сформованості медіакомпетентності і в 2-Г (40, 9%), і в 2-А (45, 45%) (див. табл. 2.2.).

Таблиця 2.2.

Рівень сформованості медіакомпетентності в учнів 2-Г та 2-А класів

№ п/п	Рівень сформованості медіакомпетентності	2-Г		2-А	
		Кількість учнів	Відсотки	Кількість учнів	Відсотки
1.	Високий	6	18,75%	8	24, 24%
2.	Середній	14	43,75%	15	45,45%
3.	Низький	12	37,5%	10	30,30%

Результати констатувального етапу експерименту відображено на рис. 2.3 (див. рис. 2.3.).

Отже, можемо зробити висновок, що більша кількість учнів з високим рівнем сформованості медіакомпетентності навчається у 2-А класі. Загалом в обох класах переважає кількість учнів з середнім рівнем. Щодо учнів з низьким рівнем, то їх кількість значна, що, на нашу думку, часто трапляється серед учнів молодшого шкільного віку. У 2-Г класі кількість школярів з

середнім рівнем менша, ніж учнів з високим, а в 2-А класі так само, але там школярів з низьким рівнем сформованості медіакомпетентності менше, ніж з середнім, в той час як у 2-Г з низьким рівнем учнів більше. Тому в цілому можемо констатувати, що результати діагностики в 2-Г нижчі, тому 2-Г клас було обрано експериментальним, а 2-А – контрольним.

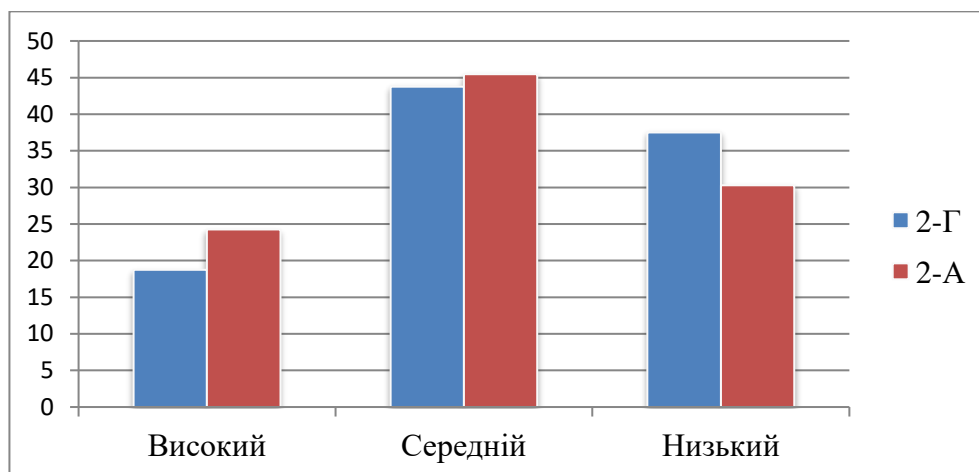

Рис. 2.3. Рівень сформованості медіакомпетентності в учнів 2-Г та 2-А класів

Таким чином, результати констатувального експерименту свідчать про необхідність у розробці та запровадженні поетапної системи роботи з підвищення рівня сформованості медіакомпетентності під час уроків словесності, зокрема за допомогою технології BYOD (Bring your own device). Тож перейдемо до опису **другого етапу дослідження – формувального**.

На даному етапі відбувалось впровадження розробленої та обґрунтованої у першому розділі моделі формування медіакомпетентності молодших школярів, метою якої є підвищення рівня сформованості медіакомпетентності другокласників. Модель включає в себе чотири взаємопов'язані етапи: мотиваційний, теоретичний, практичний, творчий. Кожен з них має визначені цілі та зміст роботи, а також окреслені основні медіапродукти, з якими працюють учні, та засоби, які використовуватимуться.

Припускаємо, що реалізація даної моделі на практиці має привести до очікуваного результату – підвищення рівня сформованості інформаційно-пізнавального, мотиваційного та діяльнісного компонентів.

Кожен етап відповідає за формування певного з компонентів медіакомпетентності. Так, на мотиваційному етапі пріоритетним є формування мотиваційного компонента, на теоретичному етапі – інформаційно-пізнавального, на практичному та творчому етапах відповідно формування діяльнісного компонента.

На нашу думку, така структурованість роботи при повторній діагностиці та аналізі результатів впровадження системи роботи матиме важливе значення, оскільки саме так буде простіше виявити, на якому етапі та які помилки було допущено.

Відповідно до моделі основним засобом формування медіакомпетентності є технологія BYOD, яка передбачає використання різних додатків та засобів.

Варто зазначити, що за новими вимогами Державного стандарту та типових освітніх програм українська мова та літературне читання інтегруються і становлять одну навчальну дисципліну. Автори програм по-різному називають її, проте найбільш вживаною є назва «Українська мова».

Уроки української мови в сучасній початковій школі – це цілісна система, що передбачає не лише ознайомлення з новим матеріалом, а й використання цих знань на практиці. Тому при впровадженні розробленої нами системи роботи більшість уроків включала всі етапи моделі.

Розглянемо кожен з етапів детальніше. Перший – **мотиваційний**. Цей етап має на меті формування мотивів до роботи з медіа через презентацію медіапродуктів, що входять до кола інтересів другокласників. Як було зазначено у першому розділі, до таких медіапродуктів належать мультфільми, комікси, комп'ютерні та телефонні ігри, аудіо та відео.

Головним завданням було показати учням, що девайси можна використовувати не лише у розважальних цілях, а й під час вивчення різних навчальних предметів, зокрема, мовно-літературної освітньої галузі. Учні мали усвідомити необхідність роботи над формуванням медіакомпетентності.

Таким чином, на початку уроків з української мови давалось проблемне завдання стосовно аналізу, обробки чи застосування медіаінформації, яке другокласники не могли б розв'язати за відсутності необхідних знань і навичок.

Проблемні ситуації, що створювались у 2-Г класі, можна умовно поділити на чотири типи:

- ❖ створені при роботі з невідомими раніше медіапродуктами;
- ❖ створені через недостатню обізнаність з прийомами аналізу медіапродуктів;
- ❖ створені через несформованість навичок використання медіаінформації;
- ❖ створені через відсутність досвіду створення власних медіапродуктів.

Для цього дітям було запропоновано ряд завдань:

- ✓ перегляньте мультфільм на власному девайсі, відсканувавши QR-код, обміняйтеся враженнями з однокласниками;
- ✓ розгляньте зображення, назвіть тип медіапродукту, з яким працюєте;
- ✓ розгляньте малюнок. Яку інформацію ви можете дізнатись?
- ✓ пограйте в онлайн-гру, розкажіть чим вона корисна, а чим шкідлива?
- ✓ прослухайте аудіо, поділіться вашими враженнями;
- ✓ створіть власний аудіозапис.

Також задля формування мотиваційного компонента медіакомпетентності було розроблено систему інтерактивних завдань на платформі «Learningapps.org», що були спрямовані не лише на ознайомлення з різними видами медіапродуктів, а й на їх аналіз, оцінку, інтерпретацію. Тобто до уваги бралася не лише робота над формуванням мотивів, а й на ознайомленням з новими поняттями в галузі медіа, формуванням емоційно-ціннісних ставлень, що передбачає теоретичний етап.

Такі вправи відображали зміст рідномовної освіти та матеріали з підручника.

Наприклад, для формування вміння розрізняти види медіапродуктів учням пропонувалось таке завдання: «Обери правильну відповідь. На малюнку подано фрагмент...»(див. рис.2.4.):

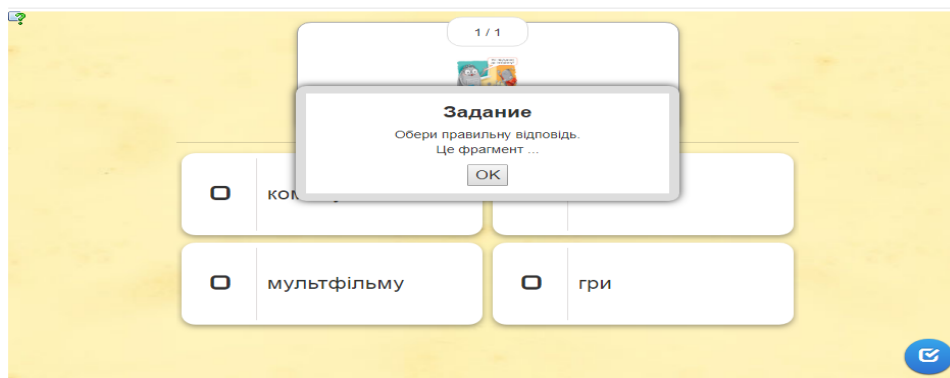

Рис. 2.4. Завдання в learningapps.org, спрямоване на розрізнення видів медіапродуктів

Оскільки до кола інтересів учнів початкової школи входять різноманітні ігри, на мотиваційному етапі другокласникам пропонувались завдання розважального характеру, але такі, що спрямовані на опанування змісту рідномовної освіти. Наприклад, до теми «Загадка» учням було запропоновано відгадати загадки і дібратися першими до фінішу (див. рис. 2.5.).

Рис. 2.5. Завдання в learningapps.org до теми «Загадка»

Таким чином відбувалося впровадження технології BYOD, оскільки другокласники використовували власні девайси для навчання. Так, наприклад,

учні сканували QR-коди, використовуючи для цього власні смартфони та планшети, та ознайомлювались з новими медіапродуктами. Наприклад, під час опрацювання теми «Діалог. Українська народна казка» нами було підібрано мультфільм на повторення казки «Півник і двоє мишенят». Учні сканували коди і переглядали мультфільм, після чого відповідали на запитання (див. рис. 2.6.). Ці питання було спрямовано не лише на аналіз самого твору, а й опрацювання медіапродукту «мультфільм» за етапами та напрямками, представленими в першому розділі магістерської роботи.

Рис.2.6. QR-код для ознайомлення з мультфільмом «Півник та двоє мишенят»

До теми «Ходить гарбуз по городу» учням пропонувалось ознайомитись з піснею, яку було підкріплено відео (див.рис.2.7.).

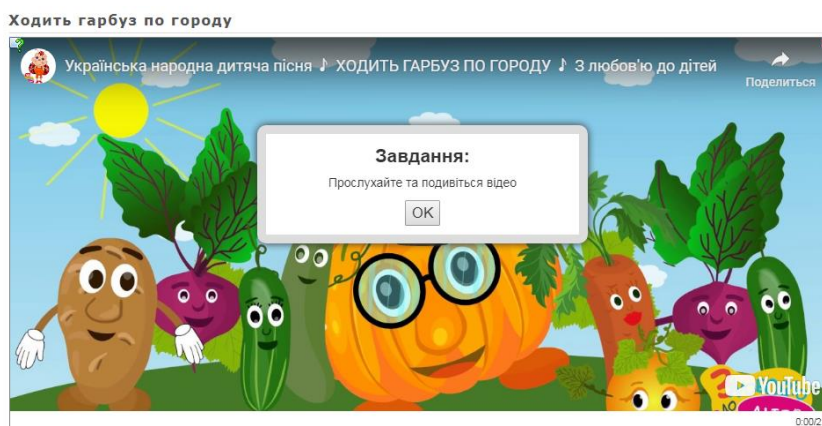

Рис. 2.7. Завдання в learningapps.org до теми «Ходить гарбуз по городу»

Кожен учень використовував навушники, після чого відповідав на запитання з визначення виду медіапродукту, аналізу медіаінформації, яку містить відео, форми медіа. Тобто другокласники визначали, які були

зображення, хто створив, чи відповідає оригінальному тексту, як вони це сприйняли, чи сподобався медіапродукт, чому.

Робота з ресурсом Learningapps є оптимальною не лише для учня, але й для вчителя. На платформі *learningapps.org* є спеціальна функція, яка передбачає внесення імен та прізвищ учнів і спостереження за виконанням ними завдань. Для цього кожному учневі генерується спеціальний QR-код, через який він має постійний доступ до нових вправ та завдань, а вчителю надходить інформація про ступінь і якість виконання. Це дає змогу об'єктивно оцінити ефективність застосування таких вправ на уроках словесності.

Реалізуючи мету мотиваційного етапу, ми помітили, що учні проявили стійкий інтерес до роботи з різноманітними медіапродуктами через використання власних девайсів на уроці та вдома. Технологія BYOD сприяла не лише організації навчання в класі, а й повідомленню домашніх завдань. Так, разом з класним керівником Т. Гудзь нами було створено чат у вайбері та на платформі *learningapps.org*, де кожного дня учні могли отримати домашні завдання. Також на сайті класу було створено дошку оголошень, яку учні з радістю переглядали кожного дня. На дошці нами було розміщено не лише новини класу, а й рубрику «Світ медіа», де другокласники знаходили нові слова на позначення медіапонять, інструкції та цікаву інформацію.

Всебічне використання девайсів мало позитивний вплив і на підвищення загальної мотивації до навчання. Другокласники чекали уроки з нетерпінням, щоб використати власний девайс для навчання.

Наступний **теоретичний** етап передбачав ознайомлення з основними поняттями в галузі медіа, різновидами медіапродуктів, набуття знань з аналізу, інтерпретації, формування емоційно-ціннісних ставлень. Зміст роботи на даному етапі полягав у демонстрації різних видів медіапродукції, як-от: малюнок, афіша, оголошення, світлини, повідомлення, комікс, мультфільм, аудіо, відео тощо, ознайомлення з їх характерними ознаками, аналіз та інтерпретація медіаінформації, формування власного ставлення учнів до медіа. На теоретичному етапі ми використовували девайси учнів, екран,

наушники, різноманітні додатки тощо. При цьому велика увага приділялась формуванню інформаційно-пізнавального компонента медіакомпетентності. Тому всі види роботи та спеціальні вправи було спрямовано на реалізацію мети.

Теоретичний етап був тісно пов'язаний з попереднім, оскільки є його логічним продовженням. Відповідно презентація медіапродуктів передбачала їх аналіз. Для цього нами було розроблено схему для учнів, яка задавала алгоритм обробки медіаінформації і суттєво полегшувала другокласникам цей процес (див. рис. 2.8.). Така схема завжди знаходилась перед очима учнів, тож у подальшому процесі ознайомлення з медіапродуктами, обробки медіаінформації були автоматизованими та не забирали багато часу.

Як бачимо, розроблена схема реалізує всі напрямки діяльності з медіа та передбачає відповіді учнів на питання, які було описано у таблиці 1.3. Вона охоплює весь спектр роботи з інформацією, яку має виділити для себе учень, а також спрямована на формування власного бачення медіа і його оцінку, що сприяє становленню емоційно-ціннісних ставлень до того чи іншого виду медіа.

Я досліджую медіа

Автор – споживач

1. Хто створив медіа?
2. Кому воно адресовано?

Зміст

1. Про що я дізнався з цього медіапродукту?

Реакція

1. Які почуття викликає це медіа?

Надійність

1. Чи можна довіряти подібній медіаінформації?

Інтерпретація

1. Як я зрозумів це медіаповідомлення?
2. Як по-іншому можуть його зрозуміти?

Форма

1. Як виглядає медіаповідомлення?
2. Чим воно привертає мою увагу?

Рис. 2.8. Схема для другокласників для обробки медіаінформації

Така схема може бути використана вчителями початкової школи при реалізації змістової лінії «Досліджуємо медіа», що підтверджує практичну значущість нашого дослідження.

На цьому етапі учням також було запропоновано такі завдання:

- 1) зайти на сайт школи (дошку оголошень класу) та переглянути оголошення до Дня вчителя, з'ясувати, коли і де відбудеться шкільне свято;
- 2) переглянути мультфільм та відповісти на запитання за відповідними напрямками аналізу медіаінформації;
- 3) розглянути малюнок та розповісти про події, що там зображені;
- 4) прослухати аудіозапис, дати йому назву;
- 5) розглянути комікс, розповісти, про що в ньому йдеться;
- 6) переглянути відео з читанням вірша, поділитися враженнями у чаті тощо.

Скрайбінг – новітня техніка презентації інформації способом її візуалізації [13]. Нас зацікавили презентаційний та відеоскрайбінг, оскільки ми маємо справу з технологією BYOD. Спочатку ми ознайомили дітей з цією технікою на папері, щоб була зрозумілою суть методу. Таким чином, відбувалося пояснення декількох тем з української мови. Прикладом цього став скрайбінг з теми «Слова, що служать для назви предмета, якості».

Серед вправ, спрямованих на сприймання та аналіз різних видів медіапродуктів, найбільш ефективними виявилися такі:

Вправа «Стоп-кадр» полягає у тому, що вчитель за допомогою клавіші стоп зупиняє показ відео, а учні намагаються аналізувати сюжет, героїв даного твору.

Вправа «Звук та зображення» побудована на тому, що вчитель закриває екран монітору і учні чують лише звук медіапродукту, після чого мають вгадати зміст та жанр запропонованого медіа.

Позитивні результати даного етапу стали основою для наступного практичного етапу нашої системи, який передбачав формування діяльнісного компонента медіакомпетентності.

Практичний етап полягав у використанні набутих теоретичних знань на практиці, здобутті практичних навичок створення медіапродуктів. На цьому етапі проводилось ознайомлення учнів з основними прийомами створення різних медіапродуктів, використання апаратних можливостей деяких девайсів. Учні працювали з такими медіапродуктами, як світлини, комікси, аудіо, повідомлення, оголошення.

На початку практичного етапу учні працювали над доповненням та частковим створенням медіапродуктів. Також застосовувались додатки, створені на платформі learningapps.org.

Наприклад, до теми «Розвиток зв'язного мовлення. Лист» було запропоновано завдання, в якому учні мали створити лист з частин, поставивши їх у правильному порядку. Для цього вони використали свій персональний QR-код і зайшли у додаток однойменний до теми уроку (див. рис. 2.9.)

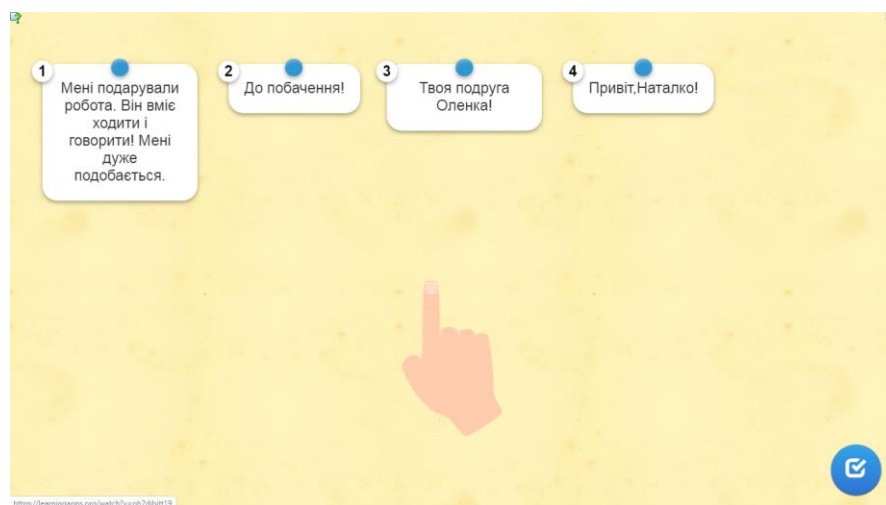

Рис. 2.9. Завдання в learningapps.org до теми «Розвиток зв'язного мовлення. Лист»

На практичному етапі використовувались роздаткові матеріали. Насамперед, під час роботи над коміксами. Учням пропонувались такі завдання:

- доповни комікс репліками;
- розташуй частини коміксу у правильному порядку;
- усно доповни комікс словами автора;
- створи комікс за детальним алгоритмом тощо.

Варто зазначити, що робота над коміксами майже не реалізується підручником української мови авторів І. Большакової, М. Пристінської [6], тому нами було розроблено даний напрям роботи відповідно до конкретних тем уроків словесності. Учні мало знайомі з даним жанром медіапродуктів, тому створення таких було найважчим. У роботі над коміксами учні працювали з програмою PIXTON та Office Word. На практичному етапі вони лише знайомились з додатками та намагались створювати власні фрагменти коміксів до опрацьованих творів.

Ще одним напрямком роботи було спостереження за презентаціями вчителя та ознайомлення з прийомами їх створення. Виконання цього напрямку було одним з найлегших, оскільки діти вже мали певний досвід, а вчитель лише доповнював ці знання. Прикладом такої роботи стало створення презентації улюбленої книги. Другокласникам було подано розділи і напрямки, за якими вони мали створити презентації, а на дошці оголошень вони могли знайти детальну інструкцію та основні цікавинки, про які дізнались на уроці щодо створення презентацій.

Ще одним медіапродуктом, з яким працювали учні 2-Г класу, була світлина. З такими медіапродуктами учні знайомі вже давно, тому створення власних не викликало особливих труднощів. У класній кімнаті було створено «Куточок справжнього читача», який було оформлено за допомогою світлин, зроблених учнями. Для цього ми попередньо навчили встановлювати таймер на девайсах. Учні отримали завдання зробити світлину зі своєю улюбленою книгою. Куточок читача оновлювався кожен місяць, тому знання і навички, які отримали учні щодо роботи над створенням світлин постійно закріплювалися та використовувалися.

У програмі для 2 класу зазначено, що учні мають працювати з аудіальними, візуальними та аудіовізуальними медіапродуктами. Роботу над візуальними медіапродуктами вже частково було описано. Тому нами було розпочато роботу над аудіальними медіапродуктами. На практичному етапі учні знайомились із засобами створення аудіозаписів. Найпростіше їх було

створювати, використовуючи диктофон, що є на будь-якому сучасному девайсі. Тож другокласникам було запропоновано такі завдання:

- 1) запиши на диктофон частину прочитаного тексту;
- 2) поділись враженнями щодо прочитаного в аудіоповідомленні;
- 3) запиши переказ тексту, що прочитав тощо.

Формування навичок створення аудіальних видів медіапродуктів полегшила перевірку вчителем домашнього читання. Учні записували вдома своє читання та перекази прочитаного і надсилали вчителю. Продуктивність від такої організації домашнього читання суттєво зростає.

Ще одним типом медіапродуктів, з якими знайомились учні, були аудіовізуальні. До них відносять пізнавальні відео, мультфільми, відеоблоги тощо. Оскільки на практичному етапі відбувається відпрацювання навичок їх створення, нами було виключено роботу над ознайомленням з прийомами створення мультфільмів, що зумовлено віковими особливостями учнів 2 класу. Проте вже на цьому етапі ми розпочали роботу над відеоблогами. Учні виконували лише частину роботи з їх створення, а саме знімали уривки відео для власного відеоблогу на свій девайс. Так, учні створили відеоблоги на тему «Мій шкільний день», «Моє хобі», «Я дізнаюсь нове», а головне – створили відео для відеоблогу-враження про книгу, що складався з трьох частин:

- ✓ мої очікування;
- ✓ я читаю книгу (короткий опис змісту, ілюстрації, головні герої, улюблений герой тощо);
- ✓ мої враження (основна думка, емоції, які викликає, оцінка книзі).

Також на практичному етапі відбулось ознайомлення з прийомами роботи у програмі Movie Maker, котра є нескладною у використанні для учнів 2 класу. Ці знання учні використали на наступному етапі.

Заключний **творчий етап** передбачав формування досвіду креативного самостійного створення медіапродуктів на основі теоретичних знань та практичних навичок, становлення діяльнісного компонента медіакомпетентності. Для цього учням пропонувалось самостійно створювати

медіапродукти. У рамках творчого етапу давались такі завдання з роботи над мультфільмом:

1) озвучити уривок мультфільму відповідно до казки – така робота виконувалась переважно у групі і відбувалась за етапами:

- прочитання казки;
- розбір ролей;
- розподіл слів;
- тренувальний діалог;
- запис діалогу на диктофон;
- монтаж (вчитель показував кроки, які мають виконати учні);

2) вигадати іншу кінцівку казки та озвучити її тощо.

Щодо роботи над коміксом учням пропонувалось створити його за оповіданням чи окремими діалогами. Приклади учнівських робіт можна побачити у додатку Ж (див. додаток Ж). Важливо зазначити, що більшість коміксів, створених учнями, було зроблено у Microsoft Office Word. На нашу думку, це зумовлено все ж складністю програми PIXTON для другокласників.

Відповідно до теми з української мови «Розвиток зв'язного мовлення. Лист» учні створювали свої sms-повідомлення і надсилали їх у чат класу. А тема «Оголошення» вимагала від учнів створення таких медіапродуктів, як оголошення та розміщення їх на дошці в електронному класі.

Продовжувалась робота і над створенням відеоблогів. На практичному етапі другокласники підготували уривки майбутнього відеоблогу та ознайомились з прийомами його монтажу, а вже на творчому етапі вони могли використати ці знання і зробити свій відеоблог про улюблену книжку. Окремим учням, які найкраще впорались із завданням, було задано творчий проект зі створення буктрейлера до книги.

На творчому етапі учнями було створено фото-колажі, буклети та рекламні листівки, які вони самі ж і використовували. Наприклад, другокласники роздавали в школі рекламні листівки про інсценізацію казки «Лисичка і Журавель».

Загалом творчий етап показав загальну результативність роботи на практичному етапі, що ще раз підтверджує цілісність розробленої системи роботи над формуванням мотиваційного, інформаційно-пізнавального та діяльнісного компонентів медіакомпетентності. Фото процесу впровадження системи роботи представлено у додатку 3 (див. додаток 3).

Всі окреслені етапи та види роботи реалізовувалися у створеній нами системі уроків української мови (див. табл. 2.3.) для учнів 2-Г класу, приклади фрагментів яких подано у додатку И (див. додаток И).

Таблиця 2.3.

Система уроків української мови

№	Тема уроку	Стор. підручника	Зміст роботи над формуванням медіакомпетентності	Типи вправ, що використовуються
1	Я у школі. Розвиток мовлення «Школа майбутнього»	7	Ознайомлення з медіапродуктом «комікс», його особливостями	Мотиваційні, інформаційно-пізнавальні,
2	Усна народна творчість. Загадка	10-11	Виконання завдань learningapps.org	Мотиваційні, інформаційно-пізнавальні, діяльнісні
3	Розвиток мовлення. Лист	16	Ознайомлення з медіапродуктом sms-повідомлення; складання листа за частинами; створення та надсилання власних повідомлень	Мотиваційні, інформаційно-пізнавальні, діяльнісні
4	Монолог і діалог	17-18	Ознайомлення з аудіальними медіапродуктами, створення власних	Мотиваційні, інформаційно-пізнавальні, діяльнісні
5	Діалог. Українська народна казка	18-19	Ознайомлення з особливостями мультфільму, перегляд, обробка.	Мотиваційні, інформаційно-пізнавальні
6	Діалог. Українська народна пісня	20	Сканування QR-коду, прослуховування та перегляд відео, його аналіз та обробка	Мотиваційні, інформаційно-пізнавальні

Продовж. табл. 2.3.

7	Повторюємо. Слово	21	Сканування QR-коду Виконання завдань learningapps.org	Мотиваційні, інформаційно-
---	-------------------	----	---	----------------------------

			Скрайбінг	пізнавальні
8	Повторюємо. Речення	22-23	Сканування QR-коду Виконання завдань learningapps.org Створення скрайбінгу учнями	Мотиваційні, інформаційно-пізнавальні, діяльнісні
9	Повторюємо. Текст	23-24	Сканування QR-коду Виконання завдань learningapps.org Розташування частин коміксу по порядку	Мотиваційні, інформаційно-пізнавальні, діяльнісні
10	Звуки і букви. Звуки. Казки народів світу	25-26	Сканування QR-коду Виконання завдань learningapps.org Прослуховування та обробка аудіо, запис власного	Мотиваційні, інформаційно-пізнавальні, діяльнісні
11	Звуки і букви. Абетка	27-28	Запис на відео вірша	Діяльнісні
12	Абетка. Словники	28	Вихід у мережу Інтернет, Пошук онлайн-словників різних типів, значення окремих слів	Інформаційно-пізнавальні, діяльнісні
13	Абетка. Казки народні й авторські	31	Доповнення репліками коміксу; Створення власного на папері.	Інформаційно-пізнавальні, діяльнісні
14	Абетка. Авторська казка	32-33	Створення коміксу за казкою	Діяльнісні
15	Голосні і приголосні звуки. Позначення голосних звуків буквами	34-35	Сканування QR-коду Виконання завдань learningapps.org	Мотиваційні, інформаційно-пізнавальні, діяльнісні

Дану систему уроків сформовано відповідно до програмних вимог та підручника. Також у таблиці зазначено основні види роботи з формування компонентів медіакомпетентності до кожної теми уроку.

Реалізація розробленої моделі за допомогою системи уроків української мови сприяла підвищенню рівня сформованості медіакомпетентності другокласників, про що засвідчив наступний етап дослідження.

2.3. Динаміка розвитку медіакомпетентності другокласників

Після впровадження системи роботи у 2-Г класі з формування

медіакомпетентності засобами технології BYOD ми здійснили **контрольний етап** нашої експериментально-дослідної роботи, що дозволив виявити зміни у рівнях сформованості медіакомпетентності в обох класах (2- Г та 2-А). Учням було запропоновано пройти діагностики, аналогічну до тих, що було використано на констатувальному етапі експерименту. Проте було змінено зміст завдань. Після проведення контрольного зрізу в експериментальному 2 - Г класі маємо такі результати:

- збільшилась кількість учнів з високим та середнім рівнем сформованості медіакомпетентності. Так, з високим рівнем було 6 учнів (18,75%), стало 8 (25%), а з середнім рівнем було 14 учнів (43,75%), стало 17 (53,12%);
- з низьким рівнем сформованості медіакомпетентності учнів стало значно менше: було 12, що становить 37,5%, а стало 7, що становить 21,87%.

Несуттєво змінились результати у 2-А класі:

- до експерименту з високим рівнем сформованості медіакомпетентності було 8 учнів, що становить 24,24%, а стало 7, що становить 21,21%;
- натомість збільшилась кількість учнів з середнім рівнем сформованості медіакомпетентності з 15 (45,45%) учнів до 16 (50%);
- кількість учнів з низьким рівнем сформованості медіакомпетентності залишилась незмінною – 10, що становить 30,30%.

Тож представимо результати у таблиці 2.4. (див. табл. 2.4.).

Таблиця 2.4.

Рівні сформованості медіакомпетентності 2-Г та 2-А класів до та після експерименту

№	Рівні сформованості медіакомпетентності	2-Г клас				2-А клас			
		До експерименту		Після експерименту		До експерименту		Після експерименту	
		К-сть учнів	відсотки	К-сть учнів	відсотки	К-сть учнів	відсотки	К-сть учнів	відсотки
1	Високий	6	18,75%	8	25%	8	24, 24%	7	21,21%
2	Середній	14	43,75%	17	53,12%	15	45,45%	16	50%
3	Низький	12	37,5%	7	21,87%	10	30,30%	10	30,30%

Відобразимо на рис. 2.10. результати проведення контрольного експерименту (див. рис.2.10.).

Перевірку ефективності проведеного дослідження щодо формування медіакомпетентності молодших школярів також здійснили за допомогою χ^2 – критерію кореляції Пірсона, який обчислювався за формулою:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^n \frac{(P_i - K_i)^2}{K_i}$$

де P_i - числові дані, що були отримані на контрольному етапі експерименту, K_i – числові дані, одержані на констатувальному етапі експерименту, n – кількість рівнів медіакомпетентності молодших школярів.

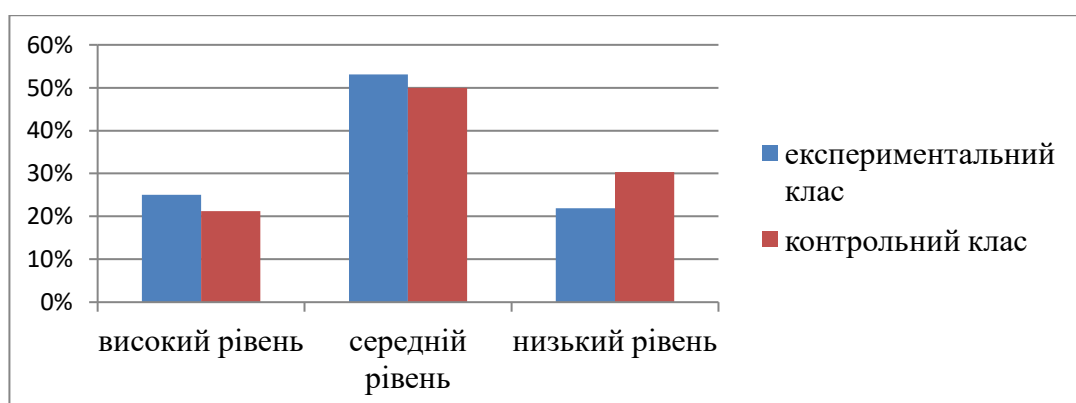

Рис.2.10. Рівні сформованості медіакомпетентності в експериментальному та контрольному класах після експерименту

Обчислення здійснювалось для експериментальної групи (ЕГ) та контрольної (КГ).

$$X_{\text{ЕГ}}^2 = \frac{(18,75-25)^2}{25} + \frac{(43,75-53,12)^2}{53,12} + \frac{(37,5-21,87)^2}{21,87} = 14,38$$

$$X_{\text{КГ}}^2 = \frac{(24,24-21,21)^2}{21,21} + \frac{(45,45-50)^2}{50} + \frac{(30,30-30,30)^2}{30,30} = 0,84$$

Порівняємо отримані дані: при рівні значущості $\alpha=0,01$ критичне значення X^2 - критерію за ступенем вільності $n - 1 = 2$ (де n - кількість рівнів медіакомпетентності) складає $x_{\text{кр}}^2 = 12,07$, а в контрольній групі $x_{\text{КГ}}^2 = 0,84$, звідки $x_{\text{КГ}}^2 < x_{\text{кр}}^2$, $0,84 < 12,07$, а це означає, що зміни, які відбулися в КГ є незначними. У свою чергу в експериментальній групі $X_{\text{ЕГ}}^2 = 14,38$, звідси $X_{\text{ЕГ}}^2 > x_{\text{кр}}^2$, $14,38 > 12,07$. Це свідчить про те, що після проведенного формувального етапу експерименту відбулися статистично вагомі зрушення у формуванні в учнів початкової ланки освіти медіакомпетентності, а тому можна стверджувати, що розроблені нами шляхи формування медіакомпетентності молодших школярів, які були апробовані в експериментальній групі, є ефективними.

Таким чином, можемо зробити висновок, що дані учнів у контрольному класі майже не змінились. Натомість рівень сформованості медіакомпетентності в експериментальному класі помітно підвищився після застосованої нами системи роботи за технологією BYOD. У 2-Г збільшилась кількість дітей з високим та середнім рівнем і зменшилась з низьким. Це дає підставу говорити про те, що BYOD, справді, є ефективною технологією у формуванні медіакомпетентності, вона допомагає навчити дітей критично сприймати інформацію, використовувати її з навчальною метою і навіть створювати власні медіапродукти, що є важливим підґрунтям для подальшого розвитку дитини у сучасному інформаційному суспільстві.

Висновки до розділу 2

Отже, аналіз стану досліджуваної проблеми у практиці сучасних шкіл показав, що державні документи не завжди відповідають один одному. Концепцією НУШ, державним стандартом та типовими освітніми програмами не передбачено формування медіакомпетентності. Натомість в освітніх програмах з української мови та читання у змістовій лінії «Досліджуємо медіа» виділено роботу над формуванням медіаграмотності, яка є вужчим поняттям, ніж медіакомпетентність і не охоплює всієї сукупності знань, умінь та навичок, які необхідні для повноцінного орієнтування молодшого школяра в світі медіа та суспільстві загалом. В типових освітніх програмах зазначено медіапродукти, з якими працюють учні, проте в освітніх програмах, створених під керівництвом О. Савченко та Р. Шияна, вони різняться. У програмі, створеній під керівництвом Р. Шияна, передбачено більшу кількість медіапродуктів, з якими працюють другокласники, а питання формування медіаграмотності розкрито ширше.

Що ж до чинних підручників з української мови та читання для 2 класу, то більшість з них обмежують роботу за змістовою лінією «Досліджуємо медіа» скануванням QR-кодів та ознайомленням з медіапродуктами без глибинного їх опрацювання. Учні аналізують лише зміст медіаінформації, що несе конкретний медіапродукт. Ще одна частина підручників взагалі не реалізує роботи з формування медіакомпетентності чи медіаграмотності, як це передбачає програма. Тож нами було виділено лише один підручник української мови та читання Г. Остапенко, в якому передбачено роботу з ознайомлення з більшою кількістю медіапродуктів, їх аналіз, порівняння, оцінку та створення власних зразків. Звісно, є й недоліки, оскільки не передбачено інструкцій для самостійного створення медіапродуктів, але порівняно з іншими, цей підручник наближений до вимог освітньої програми.

Аналіз педагогічного досвіду зарубіжжя показав, що вчителі активно впроваджують технологію BYOD для формування медіакомпетентності

школярів початкової, середньої та старшої ланки. Але анкетування та опитування вчителів Криворізьких та Долинської шкіл показало, що наразі не існує достатньо методичних розробок, вправ та завдань, які б стали базою для формування медіакомпетентності молодших школярів. Вчителі намагаються здійснювати цей процес хоча б частково, використовуючи для цього інформаційно-комунікаційні технології. Щодо технології BYOD, то дана технологія майже не використовується вчителями, лише фрагментарно її застосовують окремі вчителі. Можемо зробити висновок, що робота над формуванням медіакомпетентності проводиться не систематично та недостатньо розробленою залишається методична база даного процесу.

Для розуміння наявного рівня сформованості медіакомпетентності молодших школярів було проведено діагностику за кожним її компонентом. Дане дослідження показало, що учні других класів Криворізької гімназії №91 мають переважно середній рівень, трохи менше – низький і досить мала кількість учнів має високий рівень сформованості медіакомпетентності. Тож нами було розроблено модель формування медіакомпетентності і експериментально перевірено її ефективність.

Дана модель включає 4 основних етапи: мотиваційний, теоретичний, практичний та творчий. Кожен з етапів має відповідні конкретні цілі та передбачає роботу з різними медіапродуктами. У моделі також визначено засоби формування медіакомпетентності для кожного з етапів за технологією BYOD. Кожен з етапів даної моделі відповідає за певний компонент медіакомпетентності: мотиваційний, інформаційно-пізнавальний та діяльнісний. Для мотиваційного, теоретичного, практичного та творчого етапів розроблено систему роботи, яка включає різні вправи та завдання відповідно до цілей кожного з етапів, а також розроблено комплекс уроків, на яких здійснювалось формування медіакомпетентності.

Для перевірки ефективності впровадженої системи роботи нами було проведено повторну діагностику рівня сформованості медіакомпетентності в експериментальному та контрольному класі. Показники в кожному з них

змінились, зокрема в контрольному класі несуттєво, а от в експериментальному було помічено позитивну динаміку. Зменшилась кількість учнів з низьким рівнем сформованості, збільшилась з високим та середнім. Ефективність впровадженої системи роботи підтверджують і обчислення за формулою Пірсона, які показали позитивні зрушення у рівнях сформованості медіакомпетентності після формувального етапу експерименту.

Таким чином, можемо стверджувати, що розроблена система роботи сприяє формуванню основних компонентів медіакомпетентності у контексті рідномовної освіти.

ВИСНОВКИ

Отже, аналізуючи поняття «медіакомпетентність», бачимо, що воно не так давно з'явилося у науці, тому дослідники розглядають його по-різному. Ми ж під медіакомпетентністю розуміємо здатність особистості, що полягає у взаємодії сукупності знань, умінь та навичок з вибору, добору, аналізу, інтерпретації, критичної оцінки, створення та передачі власних зразків медіапродуктів у різний спосіб.

Медіакомпетентність має свої властивості, структуру та функції. Нами було виділено три основних компоненти медіакомпетентності: мотиваційний, інформаційно-пізнавальний та діяльнісний.

Формування медіакомпетентності залежить від психолого-педагогічних умов, які спрямовують та корегують діяльність вчителів-практиків початкової школи. Перш за все, мають враховуватися вікові та індивідуальні особливості. У молодшому шкільному віці провідною діяльністю стає навчальна, проте частково залишається й ігрова. Така особливість зумовлює вибір медіапродуктів для опрацювання у початковій школі.

Формування медіакомпетентності на уроках української мови та читання вимагає застосування спеціальних вправ та завдань. Розроблена нами класифікація враховує сутність поняття медіакомпетентність та базується на загальноприйнятих класифікаціях мовних вправ. Класифікація включає три основні критерії: за процесами роботи над медіатекстом, за видом медіапродукту та за компонентом медіакомпетентності. Комплекс цих вправ забезпечує повноцінне формування медіакомпетентності.

Формування медіакомпетентності є комплексним процесом, тому він був представлений чотирма взаємопов'язаними етапами. Перший етап мотиваційний, що має на меті формування стійких мотивів до роботи з медіа, другий – теоретичний, реалізація якого забезпечує ознайомлення з основними поняттями у галузі медіа, жанровою різноманітністю, набуття учнями знань з аналізу, інтерпретації, оцінки медіаінформації, формування емоційно-

ціннісних ставлень. На третьому практичному етапі здобуті теоретичні знання відпрацьовуються на практиці, учні ознайомлюються з основними прийомами створення власних медіапродуктів. На творчому етапі відбувається самостійне креативне застосування знань, умінь та навичок на практиці у вигляді створення медіапродуктів. Така поетапність роботи сприяє ефективному формуванню трьох основних компонентів медіакомпетентності.

Ще однією умовою формування медіакомпетентності є систематичне застосування технології BYOD, яка передбачає використання учнями на уроках власних девайсів. Така технологія має значні переваги, оскільки спрощує роботу вчителя й учнів, сприяє підвищенню її ефективності, полегшує диференціацію завдань, здійснення індивідуального підходу, поширення домашніх завдань. Технологія BYOD надає широкі можливості для використання різноманітних програм та додатків для навчання, вона легка у використанні і забезпечує роботу з будь-яким медіапродуктом. На кожному з етапів BYOD виконує свої функції і сприяє ефективності формування медіакомпетентності.

Розуміючи сутність поняття «медіакомпетентність» та особливості її формування, нами було розроблено поетапну модель, метою якої є ефективне формування медіакомпетентності. У запропонованій моделі зазначено цілі кожного етапу, перелік медіапродуктів, з якими працюють учні, додатки та засоби технології BYOD, що використовуються. Впровадження даної моделі на практиці має привести до очікуваного результату – високого рівня сформованості мотиваційного, інформаційно-пізнавального та діяльнісного компонентів медіакомпетентності.

Практична реалізація розробленої моделі формування медіакомпетентності вимагає попереднього аналізу державних освітніх документів та наявного стану досліджуваної проблеми у практиці сучасних шкіл. Аналіз державних документів та підручників показав, що вони не повністю відповідають один одному. У типових освітніх програмах передбачено роботу з формування медіаграмотності, проте вона не охоплює

весь комплекс необхідних знань, умінь та навичок, необхідних для взаємодії з медіа.

На сьогодні також немає достатньо методичних рекомендацій, тому нами було запропоновано власну систему роботи з формування медіакомпетентності. Задля її впровадження необхідно було визначити наявний рівень сформованості медіакомпетентності. Діагностика показала, що більшість учнів других класів мають середній та низький рівень. Тому в експериментальному класі було впроваджено систему роботи з урахуванням спеціальних вправ та завдань, усіх особливостей формування медіакомпетентності. Така система роботи складалася з чотирьох взаємопов'язаних етапів. Перший мотиваційний етап мав на меті формування мотиваційного компонента медіакомпетентності і передбачав систему медіапродуктів, які входять до кола інтересів молодших школярів, другий теоретичний етап відповідав за формування інформаційно-пізнавального компонента, а третій (практичний) та четвертий (творчий) забезпечували розвиток діяльнісного компонента медіакомпетентності. Таким чином, розроблена система роботи, що включала спеціальні вправи та завдання була спрямована на комплексне формування медіакомпетентності відповідно до її структури та особливостей її розвитку. Результат експерименту показав позитивні зрушення у динаміці рівнів сформованості медіакомпетентності. Тому вважаємо таку систему роботи ефективною для реалізації змістової лінії «Досліджуємо медіа» у контексті рідномовної освіти.

Таким чином, мету роботи було досягнуто, гіпотезу підтверджено. Перспективою дослідження вважаємо розробку теоретико-методологічних аспектів проблеми формування медіакомпетентності молодших школярів засобом технології BYOD в умовах наступності початкової ланки освіти відповідно до тенденцій Нової української школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баришполец О. Чинники впливу засобів масової інформації на аудиторію / О. Баришполец // Соціальна психологія. – 2006. – № 6. – С. 153–163.
2. Бабич А.В. Використання технології BYOD у процесі навчання в основній школі: Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology / А.В. Бабич // Суть технології BYOD. – 2017. – Т.5, №2. – С.1-4.
3. Бех І.Д. Виховання особистості / І.Д.Бех. – К.: Либідь, 2008. – 838с.
4. Бібік Н.В. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз / Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / За загальною редакцією О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – С. 45-50.
5. Божович Л.И. Проблемы формирования личности / Л.И.Божович. – 2-е изд. Воронеж, 2007. – 300 с.
6. Большакова І.А. Українська мова та читання: підруч. для 2 кл. закл. загальн. середн. Освіти (у 2х частинах): Ч. 1 / І. Большакова, М. Пристінська. – Харків: Видавництво «Ранок», 2019. – 96с.
7. Бондар С. Компетентність особистості як інтегрований компонент навчальних досягнень учнів / С. Бондар // Біологія і хімія в школі. – 2003. – № 2. – С. 8 – 9.
8. Варзацька Л.О. Українська мова та читання: підруч. для 2 класу закл. загал. серед. освіти. У 2 ч. Ч.1 / Л.О.Варзацька, Т.О. Трохименко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2019. – 168с.
9. Вашуленко М.С. Українська мова та читання: підруч. для 2 кл. закл. загальн. середн. освіти (у 2х частинах): Ч. 1 / М.С.Вашуленко, С.Г.Дубовик. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2019. – 144с.
10. Вашуленко М. Методика навчання української мови в початковій школі: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [за наук.

ред. М.С.Вашуленка]. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 364с.

11. Вебер В. Портфолио медиаграмотности / В. Вебер // Информатика и образование. – 2002. – № 1. – С.46-52.

12. Вебінар. Реалізуємо змістову лінію «Досліджуємо медіа» в початкових класах НУШ. Практичні поради для вчителя / І. Іванова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=TRquTJrcuBI&t=4812s>.

13. Вебінар. Скрайбінг у школі. / М.Орешка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=10LF6skWmc8>.

14. Вебінар. Змістова лінія «Досліджуємо медіа». / І. Большакова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=T6GKg1kQ6wA>

15. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. - К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.

16. Выготский Л.С. Собрание сочинений: в 6-ти т. Т.4 Детская психология / Под. ред. Д.Б. Элькониной. – М.: Педагогика, 1984. – 432 с.

17. Головань М.С. Компетенція та компетентність: порівняльний аналіз понять / М.С. Головань // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2011. – №8. – С. 224-233.

18. Глосарій проекту «Тюнінг» освітніх структур в Європі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.euroeducation.org.ua/sites/default/files/documents/2016/06/10/tuning_educational_structures_in_europe_glossary_and_terms.pdf.

19. Груцо Е. И. Медиаобразование как фактор развития личности в условиях перехода к информационному обществу / Е.И.Груцо [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pws-conf.ru/nauchnaya/lss2009/153-smi-mediakultura/7303-mediaobrazovanie-kak-fakt.html>.

20. Делор Ж. Образование: сокрытое сокровище. Основные положения Доклада Международной комиссии по образованию для XXI века. / Ж. Делор. – Издательство UNESCO, 1996. – 31 с.

21. Державний стандарт початкової освіти: від 21 лютого 2018 року / Міністерство освіти і науки України. – Офіц. вид. – Київ: КабМін України, 2018. – 37 с.
22. Дубасенюк О. А. Особенности профессионального становления учителя в контексте компетентностного подхода / О. А. Дубасенюк // Вектор науки Тольяттинского Государственного университета. Серия: педагогика, психология, 2010. – № 2 (2). – С. 38 – 42.
23. Ефремова Т.Ф. Новый словарь русского языка. Толково-образовательный / Т.Ф. Ефремова – М.: Рус. яз. 2000. – в 2 т. – 1209 с.
24. Захарійчук М. Українська мова та читання: підруч. для 2 кл. закл. загальн. середн. Освіти (у 2х частинах): Частина 1: Українська мова/ Мар'яна Захарійчук. – К.: Грамота, 2019. – 112с.
25. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И.А. Зимняя // Эксперимент и инновации в школе. – 2009. – № 2. – С. 7 – 14.
26. Зильберман М.А. Использование мобильных технологий (технологии BYOD) в образовательном процессе / М.А. Зильберман [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://didaktika.org/2014/p/ispolzovanie-mobilnyh-tehnologij-v-obrazovatelnomprocesse/>.
27. Золотарьова І.О. Застосування мобільного навчання в системі освіти / І.О. Золотарьова, А.М. Труш // Системи обробки інформації. – 2015. – Вип. 4. – С. 147–150. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/soi_2015_4_32.
28. Іваниця Г.А. Українська мова та читання : підруч. для 2 кл. закл. загальн. середн. освіти(у 2х частинах): Ч. 1/ Галина Іваниця. – Харків: Вид-во «Ранок», 2019. – 80с.
29. Іщенко О.Л. Українська мова та читання: підруч. для 2 класу закл. загал. серед. освіти (у 2-х част.): Ч.1 / О.Л. Іщенко, С.П. Логачевська – Київ: Літера ЛТД, 2019. – 96с.

30. Кадемія М.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання: словник- глосарій / М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр, Т. Є. Рак. – Львів: «СПОЛОМ», 2011. – 327 с.

31. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.

32. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні: за станом на 20 травня 2010 р. / Президія Національної академії педагогічних наук України. – Офіц. вид. – Київ.:Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2010. – 12 с.

33. Концепція Нової української школи: від 27 жовтня 2016 року / Міністерство освіти і науки України. – Офіц. вид. – Київ: КабМін України, 2018. – 40с.

34. Кравцова Н. Українська мова та читання: підруч. для 2 класу закл. загал. серед. освіти. У 2 ч. Ч.1 / Н. Кравцова, В.Романова, А.Савчук. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2019. – 128с.

35. Куцуруба В.В. Формування медіакомпетентності другокласників засобами освітніх інновацій [Електронний ресурс] / В.В. Куцуруба, Є.О. Старостіна / Конкурсна наукова робота, 2019. – Режим доступу: <http://vspu.edu.ua/content/hot/reu/doc2/a16.pdf>.

36. Лекція платформи EdEra. Модуль 4. Методики викладання у 1 класі. Навчання грамоти. Досліджуємо медіа. І. Большакова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://courses.edera.com/courses/coursev1:MONEDERAOSVITORIA+ST101+st101/courseware/c13a66cbe4de47069f7fe097183834e1/408c82cebd41484e803cb601fcf51494/>.

37. Литвин А. Завдання медіаосвіти в підготовці фахівців / А.В. Литвин, В. Є. Робак // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2013. – № 3. – С. 31 – 37.

38. Маклюэн М. Понимание медиа: внешние расширения человека

/ перевод с английского В. Г. Николаева. – М.: Гиперборея; Кучково поле, 2007. – 464 с.

39. Мардаренко О.В. Інтерактивні комунікативні технології освіти: мобільне навчання як нова технологія в підвищенні мовної компетенції студентів немовних ВНЗ [Електронний ресурс] / О.В. Мардаренко // Інформатика та математичні методи в моделюванні. – 2013. – Т. 3, № 3. – С. 288–293. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Itmm_2013_3_3_13.

40. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя / Волошенюк О.В., Ганик О.В., Голошапова В.В., Дегтярьова Г.А., Іванова І.Б., Кожанова А.Ю., Пиза Г.Ю., Шкребець О.О., Янкович О.І./ За ред. Волошенюк О.В., Іванова В.Ф. – Київ: ЦВП, АУП, 2018. – 234 с.

41. Медіакомпетентність – вміння для життя сучасної людини [Електронний ресурс] // Сучасний погляд. – 2017. – № 4 – 5. – Харків: Видавнича група «Основа». – Режим доступу: <http://journal.osnova.com.ua/download/3-476-61664.pdf>.

42. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / [ред.-упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенюк; за наук. ред. В.В. Різуна]. – Київ: Центр вільної преси, 2012. – 352 с.

43. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник / Н.Є. Мойсеюк. – 5-е видання, доповнене і перероблене - К.: [б. в.], 2007. – 656 с.

44. Навчальна програма з літературного читання 2-4 класи: від 09 серпня 2017року/ Міністерство освіти і науки України. – Офіц. вид. – Київ: КабМін України, 2017. – 40 с.

45. Навчальна програма з української мови 1-4 класи від 09 серпня 2017року/ Міністерство освіти і науки України. – Офіц. вид. – Київ: КабМін України, 2017. – 66 с.

46. Навчальна онлайн-гра Медіазнайко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aup.com.ua/Game/>.

47. Наумчук В.І. Українська мова та читання: підруч. для 2 кл. закл.

загальн. середн. освіти (у 2х частинах). (Частина1) / В.І. Наумчук, М.М. Наумчук, Н.Я. Коник. – Тернопіль: Астон, 2019. – 144с.

48. Нова грамотність у цифровому столітті / [автор-упорядник Ю. М. Зоря] // Матеріали обласної науково-практичної інтернет-конференції. – Черкаси: ЧОПОПП, 2016. – 107 с.

49. Онищук В.О. Дидактичні основи засвоєння учнями мовних навичок і умінь / В.О. Онищук // Українська мова і література в школі. – 1971. – №3. – С. 48 – 53.

50. Остапенко Г.С. Українська мова та читання: підруч. для 2 класу закл. загал. серед. освіти (у 2-х част.). Ч.1 / Г.С. Остапенко. – К.: Світич, 2019. – 128с.

51. Павелків Р.В. Вікова психологія: підручник / Р.В.Павелків. – К.: Кондор, 2015. – 469 с.

52. Платформа для створення інтерактивних уроків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.peardeck.com>.

53. Пометун О.І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентісного підходу в досвіді зарубіжних країн / О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – С. 15 – 24.

54. Пономарьова К.І. Українська мова та читання: підручник для 2 класу ЗЗСО (у 2-х частинах) : Частина 1 / К.І. Пономарьова. – К. : УОВЦ «Оріон», 2019. – 144с.

55. Равен Дж. Педагогическое тестирование: Проблемы, заблуждения, перспективы: Пер. с англ., Изд. 2-е, испр. / Дж. Равен. – М.: “Когито-Центр”, 2001. – 142с.

56. Рекомендации по политике в области мобильного обучения // UNESCO, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iite.unesco.org/pics/publications/ru/files/3214738.pdf>.

57. Сагайдак Г.М. Медіаосвіта як засіб виховання сучасного

школяра/ Г.М.Сагайдак// Обрії. – 2013. – 2(37). – С. 25–27.

58. Сапун Г. Українська мова та читання: підруч. для 2 класу закл. загал. серед. освіти. У 2 ч. Ч.1 / Г.Сапун, О.Придатюк. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2019. – 112с.

59. Селевко Г. Компетентности и их классификация / Г. Селевко // Народное образование. – 2004. – № 4. – С. 138 – 143.

60. Сервіс для створення коміксів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pixton.com>.

61. Сергеєнкова О.П. Вікова психологія: навч. посіб. / О.П. Сергеєнкова, О.А. Столярчук, О.П. Коханова, О.В. Пасєкова – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 376 с.

62. Сидорчук Н.Г. Порівняльний аналіз понять «компетенція» та «компетентність» як складних психолого-педагогічних феноменів / Н.Г. Сидорчук // Проблеми освіти: збірник наукових праць. – Спецвипуск. – Вінниця-Київ, 2015. – С. 78 – 81.

63. Скрипченко О.В. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001– 416 с.

64. Словник іншомовних слів / [уклад.: С.М. Морозов, Л.М. Шкарапута]. – К.: Наукова думка, 2000. – 680 с.

65. Словник української мови: в 11 т. / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980. – Т. 4: І – М / [ред. А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, П.П. Доценко]. – К.: Наукова думка, 1973. – 840 с.

66. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). / І. Срібняк. – К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. – 156 с.

67. Спенсер Л. Компетенции на работе / Л. Спенсер, С. Спенсер; пер. с англ. – М. : НІРРО, 2005. – 384 с.
68. Сулім А.А. Медіакомпетентність як результат упровадження медіаосвіти / А.А. Сулім. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Soc_kom/2011_968/content/sulim.pd10.
69. Сходинки до медіаграмотності: Програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2 – 4 класів із навчанням українською мовою, а також російською та іншими мовами національних меншин / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України, Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України, Академія української преси. – Київ: АУП, ЦВП, 2014. – 28 с.
70. Тимченко Л.І. Українська мова та читання: підруч. для 2 кл. закл. загальн. середн. освіти (у 2х частинах): Ч. 1 / Л. Тимченко, І. Цєпова. – Харків: Вид-во «Ранок», 2019. – 96с.
71. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1 – 2 та 3 – 4 класи. – К. : Видавництво «Світоч», 2019. – 336с.
72. Тришина С.В. Информационная компетентность как педагогическая категория [Електронний ресурс] // Интернет-журнал «Эйдос» – Режим доступу: <https://eidos.ru/journal/2005/0910-11.htm>.
73. Токарева Н. М. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н.М. Токарева, А.В. Шамне. – Київ, 2017 – 548 с.
74. Федоров А.В. Медиаобразование в зарубежных странах / Александр Викторович Фёдоров. – Таганрог: Изд-во Кучма, 2003. – 238 с.
75. Федоров А.В. Развитие медиакомпетентности и критического мышления студентов педагогического вуза / Александр Викторович Федоров. – М.: Изд-во МОО ВПП ЮНЕСКО "Информация для всех", 2007. – 616 с.

76. Фролов Ю. В. Компетентностная модель как основа оценки качества подготовки специалистов / Ю. В. Фролов, Д. А. Махотин // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 8. – С. 34 – 41.

77. Хуторской А.В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения / А.В.Хуторской. – М.: Изд-во МГУ, 2003. – 416 с.

78. Шарипов Ф.В. Профессиональная компетентность преподавателя вуза / Ф.В. Шарипов // Высшее образование сегодня. –2010. – № 1. – С. 72 – 77.

79. Шумаєва С. Медіакомпетентність як складова загальної мас-медійної просвіти учнів / С. Шумаєва / Психологопедагогічні проблеми сільської школи: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол.: Побірченко Н. С. (гол. ред.) та інші]. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2014. – Випуск 48. – 320 с.

80. Aufenanger S. Medienkompetenz im digitalen Zeitalter. / S. Aufenanger // Beck, Uwe. Tagungsband. – Karlsruhe, 2001. – P. 15-21.

81. Bruder P. GADGETS GO TO SCHOOL: the benefits and risks of BYOD (bring your own device)/ P. Bruder. – Education journal, 2014 – P. 15 – 18. Retrieved from: <http://search.proquest.com.ezproxy1.acu.edu.au/docview/1619303677?accountid=8194>.

82. Clark T. (2013). Advantages of the BYOT Classroom. [Web log post]. Available online at: <http://www.eschoolnews.com/2013/10/30/hallmarks-byot-classroom-202/>.

83. Education A. Bring Your Own Device: A Guide for Schools/ A. Education. – Edmonton: AB, 2012. – 87 p.

84. Google classroom [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://classroom.google.com/h>.

85. Hague C. Digital participation, digital literacy, and school subjects; A review of the policies, literature and evidence. / C. Hague, B. Williamson. –

Futurelab, 2009. – 213p.

86. Havelock E. : a memoir (with a preface by H. Marshall McLuhan)/
E. Havelock, I. Harold. – Toronto: Harold Innis Foundation, 1982. – 453 p.

87. Johnson D. On board with BYOD/ D. Johnson. – Educ. Leadersh.,
2012 – №70. – P. 84–85.

88. Kubey R. Media Literacy in the Information Age / R. Kubey. –New
Brunswick (U.S.A.) and London (U.K.), 1997. – 484 p.

89. Potter W. J. Media Literacy. Thousand Oaks / W.J. Potter– London:
Sage Publication, 2001. – 423 p.

90. Rychen D. S. Definition and Selection of Competencies (DESECO):
Theoretical and Conceptual Foundations. Strategy paper / D. S. Rychen,
L. H. Salganik. – Neuchatel, Switzerland: Swiss Federal Statistical Office, 2002.
– 27 p.

91. Song Y. “Bring your own device (BYOD)” : for seamless science
inquiry in primary school/ Y. Song. – Comput. Educ., 2014 – №74. – P. 50–60.

92. Baran S. J. Introduction to Mass Communication / S. J. Baran. –
Boston-New York: McGraw Hill, 2002. – 535.

93. Ullman E. BYOD and security: how do you protect students from
themselves/ E.Ulman – Technol. Learn., 2011. – №31. – P. 32–36.

94. Warschauer M. Balancing the one-to-one equation: equity and access
in three laptop programs / M. Warschauer, B. Zheng, M. Niiya, S. Cotton, G.
Farkas. – Equity Excell. Educ., 2014 – № 47. – P.46–62.

ДОДАТКИ

Додаток А

10 ключових компетентностей НУШ

10 КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

- Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами.** Це вміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання, письмо, застосування мультимедійних засобів). Здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні, на роботі, вдома, у вільний час. Усвідомлення ролі ефективного спілкування.
- Спілкування іноземними мовами.** Уміння належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно і письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання і письмо) у широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів. Уміння посередницької діяльності та міжкультурного спілкування.
- Математична компетентність.** Культура логічного і алгоритмічного мислення. Уміння застосовувати математичні (числові та геометричні) методи для вирішення прикладних завдань у різних сферах діяльності. Здатність до розуміння і використання простих математичних моделей. Уміння будувати такі моделі для вирішення проблем.
- Основні компетентності у природничих науках і технологіях.** Наукове розуміння природи і сучасних технологій, а також здатність застосовувати його в практичній діяльності. Уміння застосовувати науковий метод, спостерігати, аналізувати, формувати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати результати.
- Інформаційно-цифрова компетентність** передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеці. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо).
- Уміння вчитися впродовж життя.** Здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок, організації навчального процесу (власного і колективного), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя.

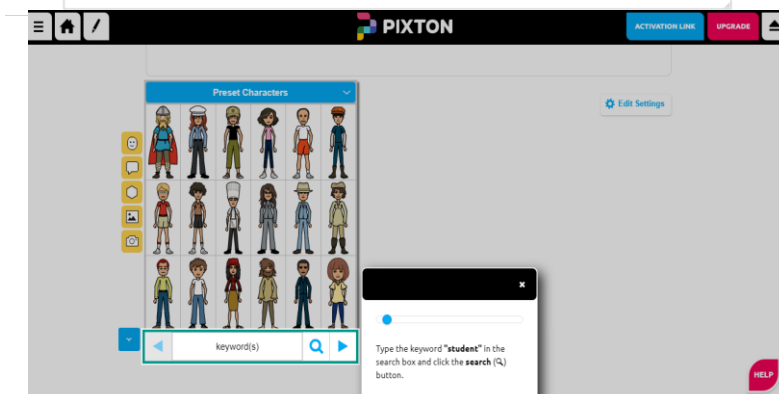
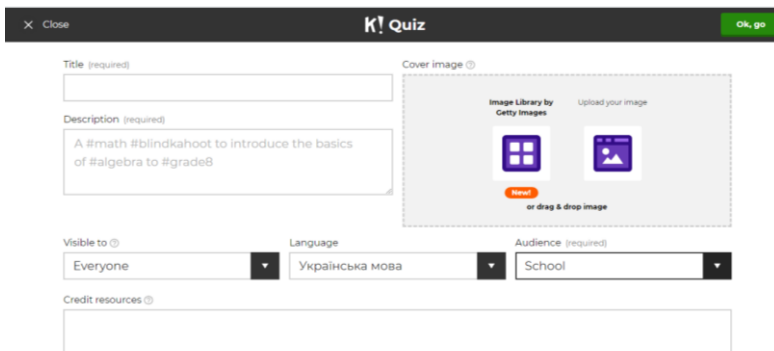
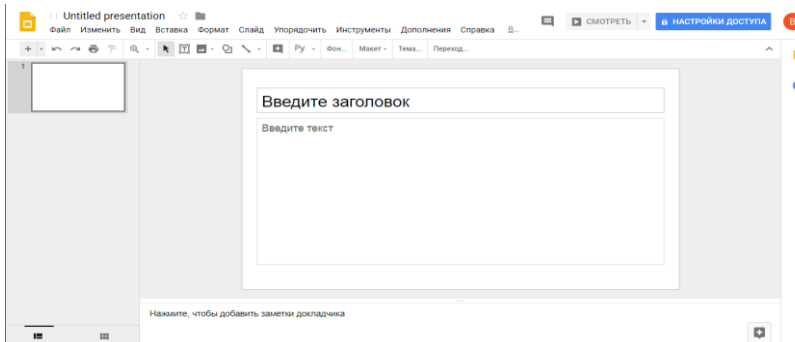
ПРОДОВЖЕННЯ

10 КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

- Ініціативність і підприємливість.** Уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави. Вміння раціонально вести себе як споживач, ефективно використовувати індивідуальні заощадження, приймати доцільні рішення у сфері зайнятості, фінансів тощо.
- Соціальна та громадянська компетентності.** Усі форми поведінки, які потрібні для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, в сім'ї, на роботі. Уміння працювати з іншими на результат, попереджати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів. Повага до закону, дотримання прав людини і підтримка соціокультурного різноманіття.
- Обізнаність та самовираження у сфері культури.** Здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва. Ця компетентність передбачає глибоке розуміння власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до різноманіття культурного вираження інших.
- Екологічна грамотність і здорове життя.** Уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя.

Додаток Б

Скріншоти програм за технологією BYOD

Додаток В

Приклади вправ з підручника української мови та читання І.Остапенко, спрямовані на формування медіакомпетентності

17. Подивися пізнавальне відео, щоб дізнатися більше:
svitdovkola.org/um2/media3

9. Придумайте, який предмет міг би завести з вами розмову. Створіть комікс та презентуйте його іншим. Поділіться враженнями від робіт одне одного.

8. Випиши з тексту факти, які тебе найбільше вразили.
9. Які почуття викликали в тебе успіхи сестер Музичук – здивування, заздрість, гордість, радість?
10. Де можна дізнатися новини про спортсменок? Чи стежиш ти або твої рідні за спортивними подіями? Яким ЗМІ надаєте перевагу – телебаченню, радіо, газетам, сайтам? Знайди останні новини про сестер Музичук.
11. Порівняйте, чим відрізняється інформація сайту новин від поданої в книзі "Це зробила вона".

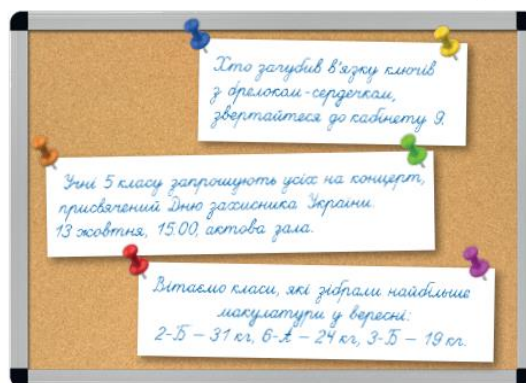
Львів'янки Анна та Марія Музичук стали срібними призерами шахової Олімпіади

На Всесвітній шаховій олімпіаді, яка тривала з 24 вересня до 5 жовтня у Батумі, жіноча збірна України посіла друге місце.

Варто відзначити, що у складі збірної України виступили одразу дві львів'янки – сестри Анна та Марія Музичук. Також жіночу збірну України представляли Анна Ушеніна, Наталія Жукова та Юлія Осьмак.

Окрім того, під час турніру Анна Музичук отримала нагороду Caissa Award як найкраща шахістка 2016 року.

1. Прочитай повідомлення на шкільній дошці оголошень.

2. Які оголошення містять інформацію, важливу для багатьох, а яке – для когось одного? Як довго має бути розміщений на дошці кожен аркуш?
3. Чи є у вашій школі дошка оголошень? Знайдіть її та ознайомтеся з інформацією, яка там розміщена. Для кого вона – для вчителів, батьків, учнів?
4. Створіть дошку оголошень вашого класу. Підготуйте аркуші та напишіть на них повідомлення про важливі події. Не забудьте вказати час і місце їх проведення.

Для постановки вистави об'єднайтеся в кілька груп: "Клен", "Кульбабки", "Сунічки", "Жабки", "Грибочки", "Білочки", "Вивільги". Створіть костюми та листочки.

- Підготуйте свій вихід. Домовтеся про репліки кожного члена групи. Вигадайте рухи для танцю. Проведіть репетицію.

- Скористайтеся аудіотреками:
svitdovkola.org/um2/media5

14. Послухай пісню у виконанні Марії Бурмаки на слова цього вірша:
svitdovkola.org/um2/media7

15. Чим відрізняється пісня від вірша? Що додалося? На що ти більше звертав/звертала увагу під час слухання – на слова чи на музику? Чому?

16. Подивися відеокліп за посиланням:
svitdovkola.org/um2/media8

17. Чим кліп відрізняється від аудіозапису пісні? Що спільного, а що додалося? На що ти більше звертав/звертала увагу – на слова, музику чи зображення?

18. Подивися відео без звуку й спробуй розповісти, що відбувається, своїми словами. Чи виходить схоже на вірш Наталі Забіли? Чому?

19. Послухай аудіо кілька разів та запам'ятай пісню.

20. Пограйте в гру "Факти та здогадки". Кожен учень має сказати три факти про себе, лише два з яких є правдивими. Решта мають здогадатися, що саме – вигадка.

Додаток Г

Бланк анкети та приклади відповідей вчителів

Анкета для вчителів

«Стан сформованості уявлень вчителів початкових класів про медіакомпетентність»

1. ПІБ
2. Школа, клас
3. Що таке медіакомпетентність?
4. Скільки учнів у класі? Скільки учнів з класу можуть принести свій смартфон на урок?
5. Як ви ставитесь до технології BYOD?
6. Чи можливе її застосування в Вашій школі?
7. Чи застосовуєте Ви інформаційно-комунікаційні технології в навчально-виховному процесі? Якщо ні, чому?
8. Які додатки ви використовуєте на уроках словесності?

Анкета для вчителів

«Стан сформованості уявлень вчителів початкових класів про медіакомпетентність»

1. ПІБ Ворзани Катерина Вікторівна
2. Школа, клас НСНУТ, 1-В
3. Що таке медіакомпетентність?
знання учнів про медіа, вміння їх грамотно використовувати
4. Скільки учнів у класі? Скільки учнів з класу можуть принести свій смартфон на урок? 34 учні; 4-5
5. Як ви ставитесь до технології BYOD?
—
6. Чи можливе її застосування в Вашій школі?
—
7. Чи застосовуєте Ви інформаційно-комунікаційні технології в навчально-виховному процесі? Якщо ні, чому?
Так!
8. Які додатки ви використовуєте на уроках словесності?
Цифрові, карти, електронні ігри

Анкета для вчителів

«Стан сформованості уявлень вчителів початкових класів про медіакомпетентність»

1. ПІБ Вронова Катерина Олександрівна
2. Школа, клас ЛТНЗР, 1-Б
3. Що таке медіакомпетентність?
Це знання учнів про мережі, сервіси,
вміння та навички їх використовувати у житті.
4. Скільки учнів у класі? Скільки учнів з класу можуть принести свій смартфон на урок? 84; 15
5. Як ви ставитесь до технології BYOD?
Позитивно. Для невеликої кількості
інформації це дуже зручно.
6. Чи можливе її застосування в Вашій школі?
Так
7. Чи застосовуєте Ви інформаційно-комунікаційні технології в навчально-виховному процесі? Якщо ні, чому?
Застосовую
8. Які додатки ви використовуєте на уроках словесності?
brainiac.org, Kahoot.it

Анкета для вчителів

«Стан сформованості уявлень вчителів початкових класів про медіакомпетентність»

1. ПІБ Дробот Н.А.
2. Школа, клас Доманська ЗНЗ-Ч, 2-А
3. Що таке медіакомпетентність?
Це знання про мережі і їх викорис-
тання на практиці.
4. Скільки учнів у класі? Скільки учнів з класу можуть принести свій смартфон на урок? 28; 4.
5. Як ви ставитесь до технології BYOD?
Позитивно, але не дуже часто
використовую.
6. Чи можливе її застосування в Вашій школі?
Можливо.
7. Чи застосовуєте Ви інформаційно-комунікаційні технології в навчально-виховному процесі? Якщо ні, чому?
Так
8. Які додатки ви використовуєте на уроках словесності?
Brainiac app, Kahoot, тестами і сайту
на уроці

Анкета для вчителів

«Стан сформованості уявлень вчителів початкових класів про медіакомпетентність»

1. ПІБ Гурдь М. А.
2. Школа, клас КВН 91, 2-Т
3. Що таке медіакомпетентність?
Це знання в сфері медіа для їх застосування в житті
4. Скільки учнів у класі? Скільки учнів з класу можуть принести свій смартфон на урок? 32, 26-28
5. Як ви ставитесь до технології BYOD?
Позитивно. Підсилює роботу, допомагає зробити урок цікавішим
6. Чи можливе її застосування в Вашій школі?
Так
7. Чи застосовуєте Ви інформаційно-комунікаційні технології в навчально-виховному процесі? Якщо ні, чому?
Так
8. Які додатки ви використовуєте на уроках словесності?
Learningapps.org, Quizizz, Kahoot.it., Пауроk, Plickets

Анкета для вчителів

«Стан сформованості уявлень вчителів початкових класів про медіакомпетентність»

1. ПІБ Лаштірнова Л. О.
2. Школа, клас Поліська ЗШ №4, 2-Б
3. Що таке медіакомпетентність?
Критичне ставлення до медіа
4. Скільки учнів у класі? Скільки учнів з класу можуть принести свій смартфон на урок? 24, 5
5. Як ви ставитесь до технології BYOD?
?
6. Чи можливе її застосування в Вашій школі?
?
7. Чи застосовуєте Ви інформаційно-комунікаційні технології в навчально-виховному процесі? Якщо ні, чому?
Так
8. Які додатки ви використовуєте на уроках словесності?
Power Point, Kahoot, learningapps.

Додаток Д

Скріншот чату на одному з британських сайтів

5,172 online now | 270,673 members | Newsletters | Log in or Join now | News | Real Estate | Cars | Jobs | Dating | Newsletters | Essential Baby | Trading Room | Weatherzone |

News | Conception | Pregnancy | Birth | Baby | Toddler | Lifestyle | Just For You | Forums

Essential Baby > General > What Do You Think? LOGIN

Navigation

Welcome Guest
(Sign In | Create Account)

Quick links

Quick Navigation

Quick Navigation

Search

Help

Forum links

- Blogs
- Today's active topics
- Moderating team
- Today's top 20
- Content You Follow
- Ovulation Calculator
- Due Date Calculator
- Newsletter Subscriptions
- Rules

Bring your own Device in Primary school? 1

Started by rob6712col · Nov 02 2015 09:55 AM

Page 1 of 2 | 1 | 2 | Next

Please log in to reply

28 replies to this topic

rob6712col #1

Posted 02 November 2015 - 09:55 AM

Our school is looking at bringing in "Bring your Own Device" to school and I was hoping to hear from others whose primary school has already done this and their opinion on if it works or not.

I am interested in whether the school assisted in some way to purchase the ipad or laptop for each child and whether they have to take it each day and bring it home or if it stays at school. Also if the school takes any responsibility for the device whilst at school or is it the sole responsibility of the child. And lastly if the children use it every day and what for?

I know once my 3 kids start high school I need to buy their own laptop but I also know if I buy them now I will need to upgrade them when they do go to high school. 3 ipads or 3 laptops is not going to be cheap!

Anything else I have forgotten about please let me know.

(also posted in other forum for more traffic)

Posted 02 November 2015 - 09:59 AM

Our school has school iPads that the children borrow and use. I don't think we need each child to have their own. I think primary school children are too young for this responsibility. They could easily be lost, stolen or broken by the child, or their classmates.

Does the syllabus really need them? Surely, primary school children are learning in so many ways, that the iPad will be under-utilised?

lazycritter #3

Posted 02 November 2015 - 10:05 AM

Our school is like Bob's.

They supply ipads and chrome books for the appropriate subjects.

We would have a huge problem if we were told to bring our own. Three kids with ipads? I think not.

Many of the families at our school would struggle to purchase these.

Our school manages just fine without every kid having their own device.

Plus I would be furious being made to purchase an ipad which is unnecessarily expensive for what it is.

Not only do my friends in a different suburb and school have to buy ipads, they had to be the latest specs. Plus my friend's eldest has been

The 24 baby names on the verge of extinction this year

If you're on the hunt for the perfect baby name and don't want a chart-topper like Oliver or Olivia, then do we have the list

Prev | Next

Advertisement

ART & PRINTS

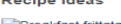
Top 5 Articles

Essential Baby | **Essential Kids**

When your unborn twin is your children's mother

Advertisement

Recipe Ideas

Додаток Е

Приклади пройдених діагностик учнями

Анкета «Я у світі медіа»

Анкета «Я у світі медіа»

1. Що таке медіа? _____

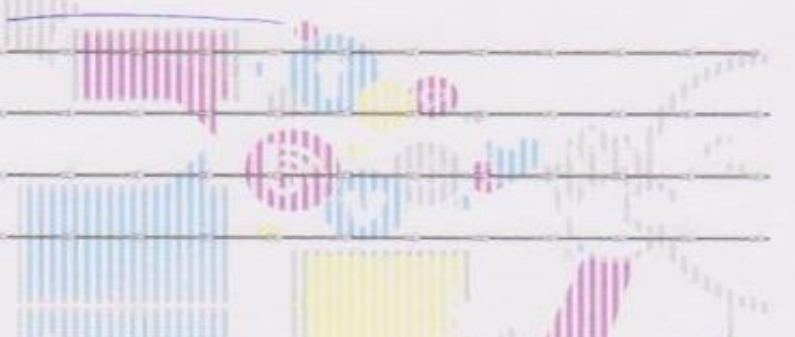
2. Чи знаєш ти що таке ЗМІ(засоби масової інформації)? телевізор і журнал

3. Звідки ти дізнаєшся інформацію? мені розповідають Еся і Соня

4. Для чого ти використовуєш Інтернет? дивлюсь мультфільми фотографую

5. Чи знаєш ти як створювати документи на комп'ютері чи в телефоні? (документи, презентації, малюнки) _____

6. Які правила безпеки користування Інтернетом ти знаєш? _____

Анкета «Я у світі медіа»

1. Що таке медіа? не знаю

2. Чи знаєш ти що таке ЗМІ(засоби масової інформації)? телевізор

3. Звідки ти дізнаєшся інформацію? у бабусі і друзей во дворі

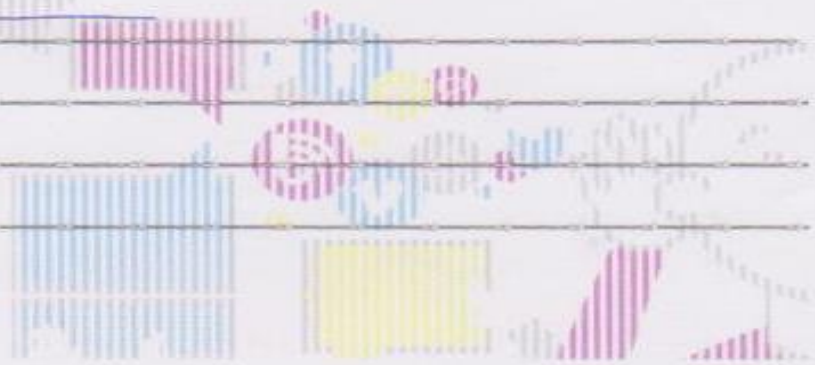
4. Для чого ти використовуєш Інтернет? дивлюсь мультики і фотографую

5. Чи знаєш ти як створювати документи на комп'ютері чи в телефоні? (документи, презентації, малюнки) не знаю

6. Які правила безпеки користування Інтернетом ти знаєш? не знаю

Анкета «Я у світі медіа»

1. Що таке медіа? Не знаю
2. Чи знаєш ти що таке ЗМІ(засоби масової інформації)? це телевізор, газета, радіо
3. Звідки ти дізнаєшся інформацію? від мамки
4. Для чого ти використовуєш Інтернет? дивлюсь мультики, граю в ігри
5. Чи знаєш ти як створювати документи на комп'ютері чи в телефоні? (документи, презентації, малюнки) Ніт
6. Які правила безпеки користування Інтернетом ти знаєш?

Анкета «Я у світі медіа»

1. Що таке медіа? _____

2. Чи знаєш ти що таке ЗМІ(засоби масової інформації)? _____

3. Звідки ти дізнаєшся інформацію? мама
мені розказує і друзі

4. Для чого ти використовуєш Інтернет? граюся в ігри, ~~говорю~~
з бабуською

5. Чи знаєш ти як створювати документи на комп'ютері чи в телефоні? (документи, презентації, малюнки) _____

6. Які правила безпеки користування Інтернетом ти знаєш? _____

Анкета «Я у світі медіа»

1. Що таке медіа? _____
2. Чи знаєш ти що таке ЗМІ(засоби масової інформації)? _____
3. Звідки ти дізнаєшся інформацію? _____
4. Для чого ти використовуєш Інтернет? *слідю на нотурі*
5. Чи знаєш ти як створювати документи на комп'ютері чи в телефоні? (документи, презентації, малюнки) *да*
6. Які правила безпеки користування Інтернетом ти знаєш? *не можна клікати на рекламу*

Анкета «Я у світі медіа»

1. Що таке медіа? це те що ми бачимо по телевізор
2. Чи знаєш ти що таке ЗМІ(засоби масової інформації)? телевізор, газета, новості
3. Звідки ти дізнаєшся інформацію? від мамі пош і Інтернет
4. Для чого ти використовуєш Інтернет? фотосюж, дивлюсь музичні
5. Чи знаєш ти як створювати документи на комп'ютері чи в телефоні? (документи, презентації, малюнки) не знаю
6. Які правила безпеки користування Інтернетом ти знаєш?

Анкета «Я у світі медіа»

1. Що таке медіа? це щось цікаве

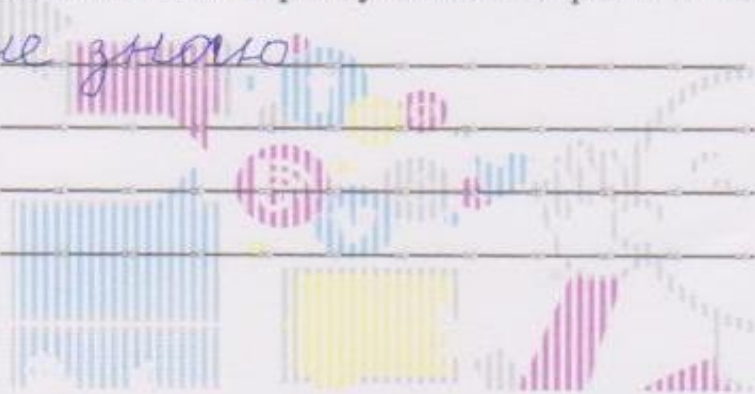
2. Чи знаєш ти що таке ЗМІ(засоби масової інформації)? телевізор

3. Звідки ти дізнаєшся інформацію? по телевізору ми з папою дивимся новини

4. Для чого ти використовуєш Інтернет? я дивлюсь музички

5. Чи знаєш ти як створювати документи на комп'ютері чи в телефоні? (документи, презентації, малюнки) ні

6. Які правила безпеки користування Інтернетом ти знаєш? не знаю

Анкета «Я у світі медіа»

1. Що таке медіа? Не знаю

2. Чи знаєш ти що таке ЗМІ (засоби масової інформації)? Так

3. Звідки ти дізнаєшся інформацію? наша розка
ує все

4. Для чого ти використовуєш Інтернет? щоб дивитися мульт-фільми і обговорити по вайберу

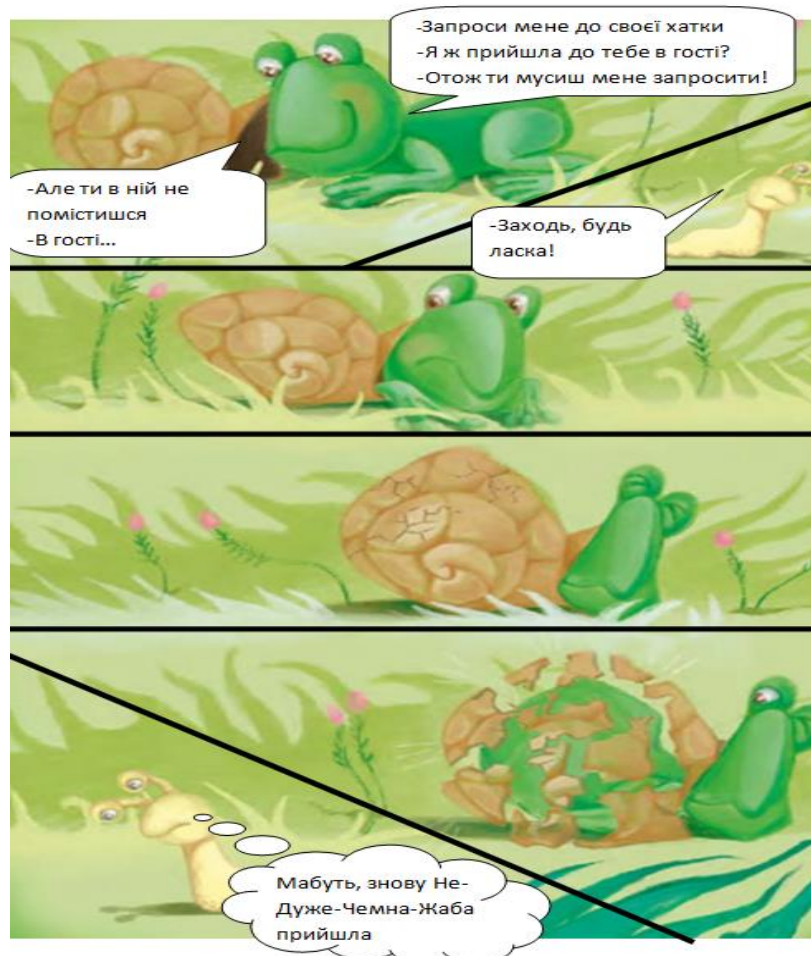
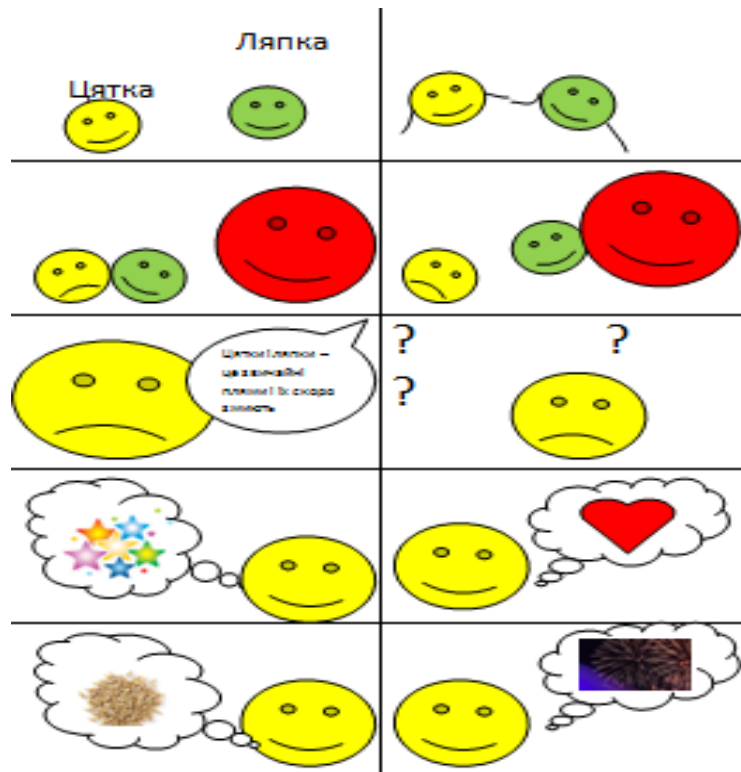
5. Чи знаєш ти як створювати документи на комп'ютері чи в телефоні? (документи, презентації, малюнки) Не знаю

6. Які правила безпеки користування Інтернетом ти знаєш? Не знаю

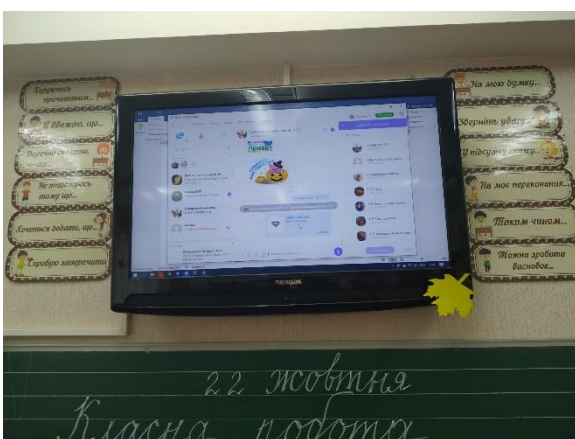
Додаток Ж

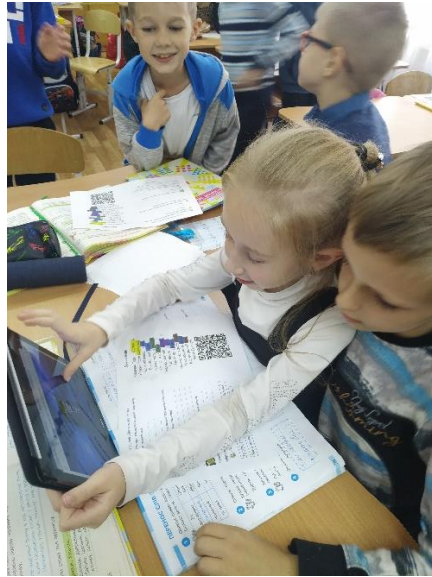
Приклади коміксів, створених дітьми

Додаток 3

Фото процесу впровадження системи роботи

Додаток И

Приклади фрагментів уроків

Урок № 1

Тема: Я у школі. Розвиток мовлення: «Школа майбутнього»

Мета: вдосконалювати навички правильного та виразного читання текстів вголос, записувати окремі слова та речення, дотримуючись правил оформлення речення на письмі, ознайомити з коміксом та відео як медіапродуктами; розвивати мислення, увагу, пам'ять учнів; формувати вміння аналізувати, порівнювати, оцінювати, інтерпретувати інформацію, що надходить з різних джерел; виховувати бажання вчитися та пізнавати світ медіа.

Обладнання: іграшковий робот, девайси учнів.

Типи вправ: мотиваційні, інформаційно-пізнавальні

Хід уроку

I. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань учнів

III. Мотивація навчальної діяльності. Оголошення теми та мети уроку.

1. Уведення в тему

- Діти, погляньте, хто завітав до нас урок? (робот)
- А як ви гадаєте, чи є школа, у якій навчаються самі роботи? Яка вона? Чи відрізняється вона від нашої? Розкажіть про це сусідам по групі.

2. Робота з власними девайсами

- Зараз, будь ласка, зайдіть у наш чат вайбера і натисніть на посилання, яке я надіслала.
- Перейшовши за ним, ви потрапите в наш електронний клас, а саме на цікаву гру «Обери правильну відповідь. На малюнку подано фрагмент...». В ній необхідно визначити, чим є подане зображення: фрагментом коміксу, пісні, мультфільму чи гри? (коміксу)

- Діти, а що таке комікс? Що в ньому особливого? Чим відрізняється він від звичайного малюнку?

3. Робота з с. 7 підручника

- Розгляньте малюнок, скажіть, що там відбувається? Чому ви так гадаєте?
- Хто головні герої?
- Де відбуваються події?
- Який фрагмент коміксу? Опишіть. Яскравий чи ні? Багато предметів зображено? Які?
- Чи подобається? Покажіть на спектрі емоцій, які викликає даний комікс.

4. Робота з QR-кодом, перегляд відео.

- А чи багато ви знаєте про роботів? Чи зустрічаються у вашому житті? Які?
- Хочете дізнатися більше?
- Зараз кожна пара учнів отримає картку з QR-кодом, ви маєте розблокувати телефон чи планшет та на робочому столі знайти рисунок з написом «сканер». Натисніть на нього. Наведіть на QR-код так, щоб він потрапив у рамку сканера.

- Перегляньте цікаве відео про роботів.

- Чи сподобалось воно вам? Що вас здивувало? Чи цікаво було б вчитися в такій школі?
- Сьогодні ми побуваємо саме в такій кібершколі. Давайте прочитаємо цікавий вірш про головних героїв нашого коміксу?

IV. Вивчення нового матеріалу

V. Закріплення вивченого матеріалу

VI. Підсумок уроку

VII. Домашнє завдання

Урок № 5

Тема: Діалог. Українська народна казка («Півник і двоє мишенят»)

Мета: вчити передбачувати зміст твору за заголовком, правильно, свідомо та виразно читати казку, визначати головну думку тексту, ознайомити з мультфільмом як медіапродуктом, вчити використовувати мову тіла, інтонацію, тембр для відтворення емоцій персонажів казки; розвивати вміння аналізувати, порівнювати, інтерпретувати інформацію, формувати емоційно-ціннісні ставлення до аудіального медіапродукту; виховувати повагу до української народної творчості.

Обладнання: картки з QR-кодами, схема «Я досліджую медіа»

Типи вправ: мотиваційні, інформаційно-пізнавальні

Хід уроку

I. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань учнів

III. Мотивація навчальної діяльності учнів

IV. Вивчення нового матеріалу

1. Робота над заголовком казки
 - Сьогодні ми прочитаємо дуже захоплюючу казку, але називають її по-різному: «Півник і двоє мишенят», «Мишенята Круть та Верть та півник Голосисте Горлечко», «Колосок».

- Прочитайте назву, яку ми розглянемо сьогодні. Як ви гадаєте, про що може бути ця казка?
- Давайте прочитаємо і перевіримо ваші передбачення. Прослухайте та запишіть чарівні невідомі вам слова.

2. Читання казки вчителем (с.18-19)

ДІАЛОГ. УКРАЇНЬСЬКА НАРОДНА КАЗКА

1 Тема і головна думка. Герої казок. Передбачення. Театралізуємо ПІВНИК І ДВОЄ МИШЕНЯТ

Жили собі двоє мишенят — Круть та Верть і півник Голосисте Горлечко. Мишенята було тільки й знають, що танцюють та співають. А півник рано встане, усіх піснею збудить та й до роботи береться.

- Про що ти дізнався/дізналася? Що буде далі?

Одного ранку знайшов півник пшеничний колосок.

— Я обмолочу, — каже півник.

І взявся до роботи. А мишенята й далі граються. От вже й обмолотив півник колосок та й знов гукає:

— Гей, Круть, гей, Верть, а йдіть гляньте, скільки зерна я намолотив!

- Поміркуй, що потрібно робити далі, щоб можна було спекти пиріжки.

колосок зерно борошно тісто пиріжки

- Продовж розповідати казку в ролях, користуючись смемою.

Добре, я...
Не я! Не я!

віднесу до млина
замішу тісто
спечу пиріжки

Спеклися пиріжки, повиймав їх півник, виклав на столі. А мишенята вже тут. І гукати їх не треба. А півник і каже:

— **Хто знайшов колосок?**
— Ти, півнику.
— **А хто його обмолотив?**
— Ти, — вже тихіше відказують Круть із Вертем.
— А тісто хто місив? Пч, витопив? Пиріжків напик?
— Ти, — вже й зовсім тихо кажуть мишенята.
— А що ж ви робили?

Що мали казати мишенята? Нічого. Стали вони тут виладати з-за столу, а півник їх і не тримає. Хто ж отаких лінохів пиріжками пригощатиме?

Українська народна казка

- Уяви, що наступного дня мишенята знайшли ще один колосок. Що відбуватиметься? Чому?
- Спийши видлені репліки діалогу.

19

3. Словникова робота

- Які чарівні невідомі слова ви записали? Давайте дізнаємось, що вони означають і правильно їх прочитаємо.

Для цього ми пограємо в гру. Відскануйте QR-код і виконайте завдання.

Задание

Встановіть відповідність між словом та його значенням

OK

подивіться пригощати лінох

відповідь гляньте обмолочу

горло пінна особа, яка не хоче нічого робити

збудить одказує частувати гостей (жест)

вибивати зерно з колосся горлечко

4. Читання казки по частинах з передбаченнями

Читання зачину для когось за системою ПЛК (плече, лікоть, коліно)

- Зараз об'єднайтесь в пари за допомогою погляду. Сядьте так, щоб перед вами був один підручник, а ви торкались плечем, ліктем і коліном.

Читаємо першу частину.

Бесіда

- Про що дізналися? Хто головні герої, які в них клички?
- Що робив півник? Що любили робити мишенята? Покажіть.
- Як ви думаєте, що трапиться далі?

Читання другої частини самостійно

- Про що дізналися? Що знайшов півник та що хотів зробити? Що означає обмолотити?
- Що робили мишенята, коли півник молотив? Що хотів зробити півник? Розгляньте схему та розкажіть.

Опрацювання третьої частини

- Діти, сталася біда, загубилася частина казки, давайте відновимо її. Слова автора пропонує перша група, півника – друга, першого мишеняти – третя, а другого мишеняти – четверта.
- Потрібно зерно до млина віднести і борошно зробити. Хто понесе?
- Тільки не я!
- Тільки не я!
- Добре, - каже півник, - я віднесу.
- Я борошно приніс, тепер треба тісто замісити. Хто міситиме? – питає півник.
- Тільки не я!
- І не я!
- Добре, - каже півник, - я замішу.
- Як ви гадаєте, що буде далі?

Читання четвертої частини окремими учнями

- Про що ви дізналися?
- Що відчуваєте?
- Чому півник не запросив мишенят пригоститися?
- Кого названо лінюхами? Чому?

5. Бесіда за казкою

- Як ви гадаєте, чи правильно вчинили мишенята? А чому?
- А чи справедливо півник назвав їх лінюхами?
- Що засуджується у цій казці? Знайдіть у тексті слова, які ілюструють головну його думку.
- Як би ви вчинили на місці Крутя та Вертя?
- Як описують півника та мишенят у казці? Що характерне для казки ви помітили? (зачин, повчання, повтори, чарівні герої)

6. Робота з мультфільмом як медіапродуктом

- Сьогодні ви відчуєте себе справжніми акторами. Але перед цим давайте трошки повчимося у головних героїв. Відскануйте QR-код.

- Яке медіа ви щойно переглянули? (мультфільм)
- Подивіться на схему та дайте відповіді на запитання у групах, рухаючись за стрілочками. Відповіді на запитання можете занотувати на стікерах.

Учні презентують роботу групи.

V. Закріплення вивченого матеріалу

VI. Підсумок уроку

VII. Домашнє завдання

Урок № 10

Тема: Звуки і букви. Звуки. Казки народів світу.

Мета: вчити розрізняти мовні та немовні звуки, шляхи їх утворення, правильно, свідомо та виразно читати, передбачати зміст твору за його заголовком, визначати головну думку казки, пояснювати вчинки персонажів на основі власного досвіду, формувати уявлення про аудіо як медіапродукт, вчити створювати власні аудіозаписи; розвивати мислення, пам'ять, увагу, вміння аналізувати, порівнювати, інтерпретувати інформацію; виховувати бажання пізнання нового.

Обладнання: комп'ютер вчителя, екран, девайси учнів.

Типи вправ: мотиваційні, інформаційно-пізнавальні, діяльнісні.

Хід уроку

I. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань учнів

III. Мотивація навчальної діяльності. Оголошення теми та мети уроку.

- Розгляньте тварин. Назвіть їх. До якої родини належать?

1. Демонстрація та обробка медіапродуктів.

- Зараз ми пограємо у цікаву гру «Вгадай, хто нявчить». Я буду вмикати звуки, а ви маєте сказати, хто з цих тварин так «нявчить».
- Як ви гадаєте, хто і для чого створив це медіаповідомлення?
- Про що ви дізнались з аудіо записів?
- Які почуття викликало? Чим привернуло вашу увагу?
- Чи зрозумів хтось з однокласників звуки не так як ви?
- Чи можемо ми довіряти таким аудіо записам, чи достовірні вони?
- Як ви вже зрозуміли, сьогодні ми поговоримо про kota. Але незвичайного.

IV. Вивчення нового матеріалу

V. Закріплення вивченого матеріалу

1. Складання діалогів

- Чи були діалоги у казці? Давайте спробуємо їх прописати. Для цього у групах визначте, хто говоритиме за kota, хто за автора, хто за ще одного гостя і хто за принца. Запишіть діалоги на аркушах.

2. Демонстрація результатів роботи кожної групи.

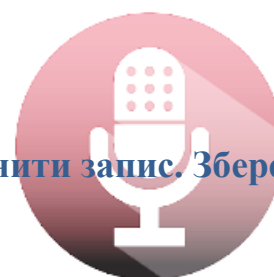
Читання діалогів за ролями.

3. Ознайомлення з прийомами створення аудіальних медіапродуктів.

- А зараз ми будемо створювати фрагменти нашої аудіоказки «Учений кіт». Для цього використаємо інструкцію.

Інструкція «Як записати аудіо»

1. Розблокуйте телефони та планшети.
2. Знайдіть позначку «Диктофон», натисніть на неї.
3. Натисніть на велику кнопку всередині. Вона може бути білого або червоного кольору.
4. Запишіть першу репліку.
5. Натисніть на ту ж клавішу, щоб зупинити запис. Збережіть.
6. Далі продовжуйте кроки 3-5 знову.

Перша репліка записується разом з вчителем. Далі працюють у групах самостійно.

4. Надсилання зразків вчителю

(Робота виконується покроково під контролем вчителя)

- Для того, щоб я перевірила ваші аудіо надішліть мені їх у чат вайберу.

Натисніть на клавішу «Архів», «Аудіотека» або «Мої записи». Натисніть на перший запис і потримайте, оберіть всі зроблені аудіозаписи. Далі оберіть надіслати або поділитись (може виглядати як стрілочка), натисніть на позначку вайберу та в наш чат.

VI. Підсумок уроку

VII. Домашнє завдання

- На факультативі, ми дізнаємось як змонтувати нашу аудіоказку.

Урок № 11

Тема: Звуки і букви. Абетка.

Мета: повторити що таке звуки, букви, формувати уявлення про абетку; вчити записувати слова за абеткою, прогнозувати зміст твору за заголовком, свідомо, виразно та правильно читати вірш, пояснювати вчинки героїв відповідно до власного досвіду; формувати емоційно-ціннісного ставлення до відео як медіапродукту; розвивати мислення учнів, увагу, пам'ять, вміння аналізувати, порівнювати, інтерпретувати інформацію; виховувати інтерес до творчості Галини Демченко.

Обладнання: комп'ютер вчителя, екран, девайси учнів, картки з QR-кодами.

Типи вправ: мотиваційні, інформаційно-пізнавальні, діяльнісні

Хід уроку

I. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань учнів

III. Мотивація навчальної діяльності учнів

IV. Вивчення нового матеріалу

V. Закріплення вивченого матеріалу

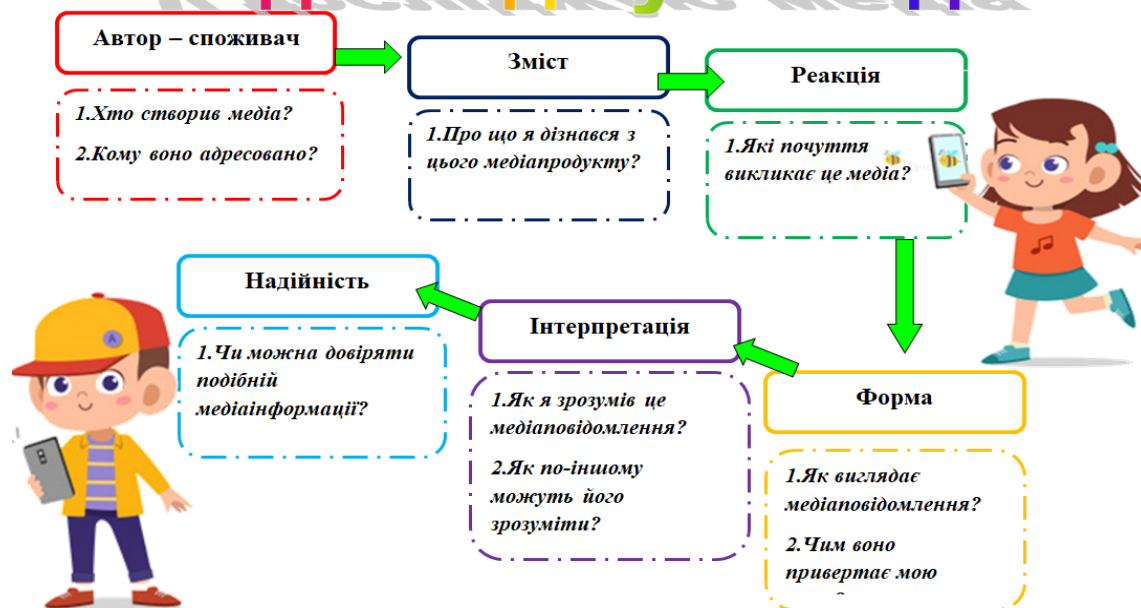
1. Ознайомлення з медіапродуктом (перегляд відео)

- На сьогодні я приготувала для вас відеозапис мого прочитання віршу «Юрасева іграшка». Давайте переглянемо його. Звертайте увагу на інтонацію. Для того, щоб його переглянути, відскануйте свій QR-код і зайдіть на електронну дошку оголошень класу. Там під заголовком «Юрасева іграшка» ви й знайдете відео.

2. Аналіз та обробка медіаінформації

- А опрацювати його допоможе наша схема. Дайте відповіді на запитання, рухаючись за стрілками.

Я досліджую медіа

3. Створення власних медіа продуктів учнями

- Зараз ви попрацюєте самостійно і запишіть власне відео з прочитанням вірша. Для цього підготуйте свої девайси та навушники.
- Працювати будемо за інструкцією. У класі ви спробуєте, а вдома ви запишіть кінцевий варіант.

Інструкція

1. Розблокуйте девайс.
2. Натисніть на позначку «Камера».
3. Ввімкніть передню камеру.
4. Щоб почати запис, натисніть на круг внизу екрану (білого чи червоного кольору).
5. Зупиніть запис, натиснувши на ту ж клавішу.

4. Демонстрація виконання завдання учнями

- Надішліть, будь ласка, відео у чат електронного класу. Для цього зайдіть у галерею. Оберіть відео та позначку «поділитися» або «надіслати», може бути у вигляді стрілочки. Шукаємо позначку електронного класу і натискаємо «надіслати».

Вчитель виводить на екран декілька найвдаліших зразків виконання.

VI. Підсумок уроку

VII. Домашнє завдання

- Вдома вивчіть вірш та запишіть його знову. Надішліть у чат класу. Всім дякую за урок! Бажаю успіхів та натхнення.

АНОТАЦІЯ

Куцуруба В.В. Формування медіакомпетентності молодших школярів засобом технології BYOD / В.В. Куцуруба. – Рукопис. – Кривий Ріг, 2019. – 123 с.

У кваліфікаційній роботі розкрито сутність понять «медіа», «компетентність», «медіакомпетентність», «технологія BYOD», «медіапродукт».

У першому розділі магістерської роботи розглядаються основні теоретичні аспекти формування медіакомпетентності молодших школярів. Виділено її властивості, функції, структуру та основні умови формування. Розглянуто сутність та особливості використання технології BYOD як засобу формування медіакомпетентності.

У другому розділі проаналізовано стан досліджуваної проблеми у практиці сучасних шкіл, описано систему роботи з підвищення рівня сформованості медіакомпетентності другокласників засобом технології BYOD, наведено експериментальні дані щодо перевірки її ефективності.

Ключові слова: медіа, компетентність, медіакомпетентність, медіапродукт, технологія BYOD.